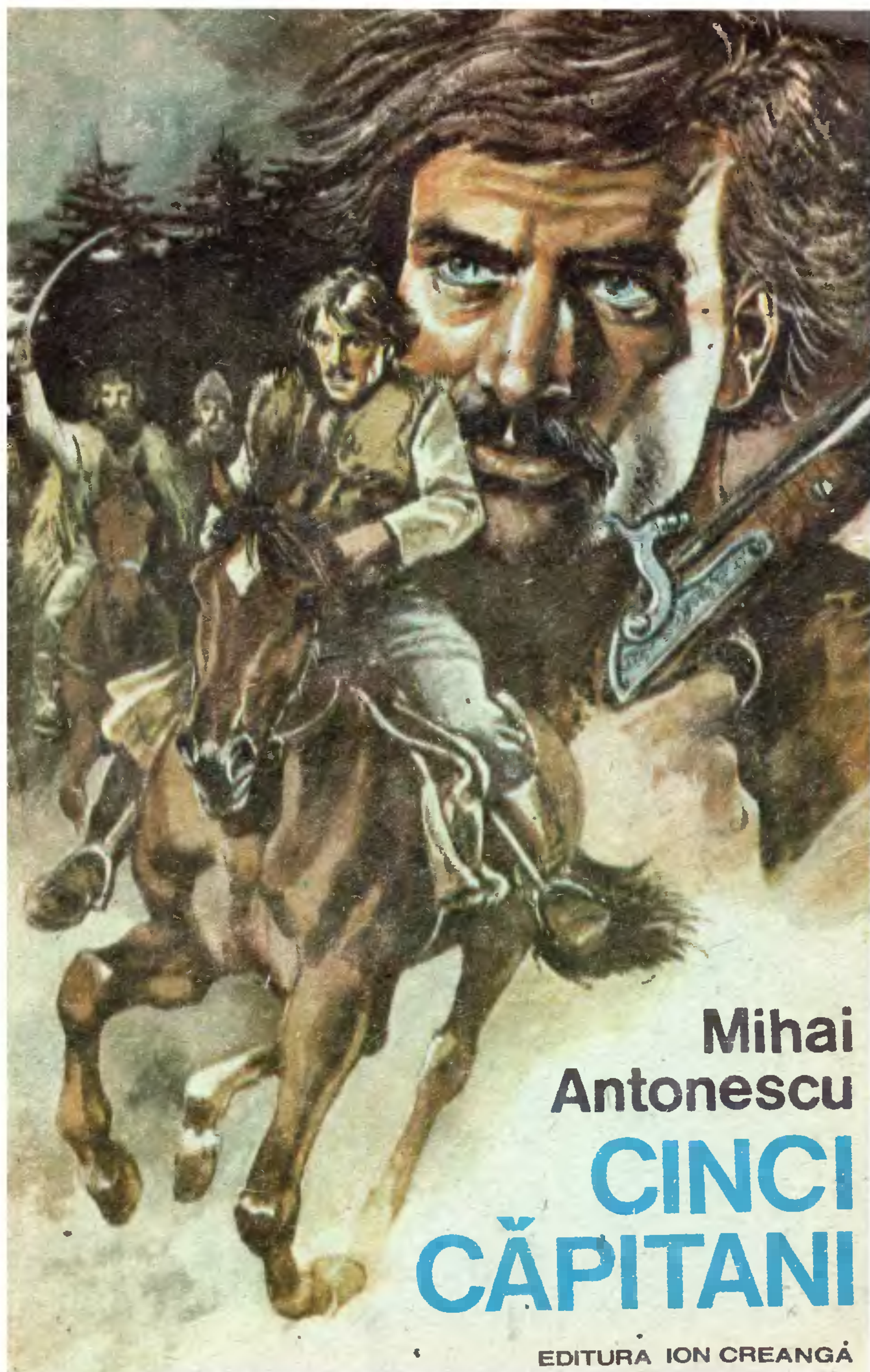

Mihai
Antonescu
CINCI
CĂPITANI
EDITURA ION CREANGĂ

Mihai Antonescu

CINCI CĂPITANI

EDITURA ION CREANGĂ, BUCUREŞTI, 1988

Unul dintre profesori băgase de seamă că gardul școlii avea 365 de scînduri, fantezie anonimă incluzînd în perimetrul ei trei trimestre cu bucurii şi mîhniri şi o vacanţă mare, cu fel de fel de planuri închipuite sau realizabile. Goguţă I., poreclit și Mototol, călca apăsat încercînd să recupereze cît putea din greaua sancţiune a colegilor, ocolind grijuliu fiecare obstacol ieșit în cale parcă anume spre a confirma că tot ce spun copiii are valoare oricum ai încerca să o dregi. La intersecţia cu strada Nimbului, băiatul rămase o vreme contemplînd silueta înaltă a agentului de circulație, postat autoritar în mijlocul benzilor, şi se întrebă ce-ar fi dacă și el s-ar împiedica de roata unui automobil în viteză ? Probabil trecătorii l-ar cadorisi cu formula de „agentul mototol" și-l pufni rîsul. Trebui să recunoască totuși că agentul își cunoștea meseria și nici vorbă de vreo roată zurbagie care să-i agațe pantofii lui perfect lustruiți. Traversă corect încercînd să se facă observat, dar se vede treaba, în orașul ăsta de provincie nimeni nu era dispus să acorde importanță unui băiat în clasa a cincea, fie el chiar și premiant. În fața școlii agitația era de nedescris, cum se întîmplă totdeauna în preajma vacanței mari. Cel mai frecvent circulau propunerile despre călătorii în munţi şi popasuri la locurile istorice, despre care și el, Goguță, auzise atîtea pînă acum. E drept, niciodată nu ieșise din orașul lui și nici nu avea habar cum trebuie să fie cînd urci un munte, dacă nu cumva muntele era un muşuroi obişnuit, în vîrful căruia, urcîndu-te, să simți aşa deodată că ești egal cu toată lumea, chiar şi cu profesorul tău de istorie.

– Salut, demn urmaş al străvechilor daco-romani ! Salutul, mai mult o somaţie, îl făcu să tresară evident, ca şi cum cineva i-ar fi smuls brusc cămaşa de pe el lăsîn-

du-l gol pînă la brîu, sub privirile înveselite ale unei asistențe constituită ad-hoc.

— Titi Bădescu mă cheamă, Cezare, și sînt la ordinele Romei și ale tale personal. Desigur, urmă rîzînd interlocutorul, asta în timpul meu liber, cînd nu învăț și nu-mi încarcă maică-mea agenda cu tot felul de comisioane strict gospodărești. Ce naiba te holbezi ? continuă el observînd starea de perplexitate a lui Goguță, că doar nu s-a întîmplat nimic nefiresc. Te-am salutat și aștept un răspuns.

— Ascultă, mă, Titișor ! îl luă Goguță din scurt. Ce-ți veni ? Omul se gîndește laaaa... și tuu...

— La ce te gîndeai, Cezare ? La dinții pe care i-a pierdut venerabilul gard al școlii noastre de-a lungul repetatelor asalturi dinafară și dinăuntru ale cohortelor de toate clasele și vîrstele ? Sau, poate, scuzați, mototolimea voastră, la vreo inovație în materie de ochi la vîrful pantofilor ?

Titișor era mai înalt cu un cap decît Goguță, chiar dacă Goguță știa că sub claia de păr ciufulit nu mai aveau loc și alte materii în afară de istorie și geografie, în schimb, deținea un trup viguros, bine așezat pe picioarele lungi, puțin depărtate, deformație căpătată de la tatăl lui, fost campion de box, care-l antrena de două ori pe zi, să-l învețe cu disciplina pugilistică, nu atît ca practician, ci cît să nu rămînă mai prost decît era în ochii lui.

— Să nu-ți bați joc, nene Bădescule, mă-nțelegi ? Sau crezi că dacă sînt mai scund ca tine, ai dreptul să faci pe grozavul cu oricine ? E adevărat că, dacă vrei, mă poți bate, dar există bătaie și bătaie și, cu toată istoria cu care văd că te lauzi, te asigur că evoluția ei în timp este un lucru de care tu nu prea ții seama, dovadă faptul că-i dai mereu cu cezarii ăia, pe unde ai și rămas de altfel... Mă gîndeam la...

— Nu vă mai gîndiți atîta, drăguților, interveni o fată blondă cu ochii castanii strălucitori, privindu-i surîzătoare. Mai bine haideți în curte, unde se pun la cale lucruri pentru vacanța asta, care va fi nemaipomenită, ascultați-mă pe mine !

O urmară, acceptînd în tăcere amînarea pe altă dată a ostilităților. Fata mergea repede înainte și lui Goguță i se păru că e o floare albă ce se destramă ușor în roșul

asfințitului care incendiase clădirea școlii. Ajunseră printr-un ocoliș larg, într-un loc mai retras, supranumit cu toată pompa „sfatul înțelepților", un mic teren de tenis de masă, unde elevii clasei a șaptea B obișnuiau să se adune în recreații, comentînd evenimentele școlare de tot felul pe parcursul unei zile. Aici domnea, surprinzător, o liniște adîncă față de forfota din jur și Góguță se întrebă ce ar putea să însemne asta, cînd pînă și colegii din clasele mai mari nu-și puteau ascunde bucuria vacanței. Dinspre grupurile lor, răzbăteau uneori exclamații puternice, însoțite de glume și certuri, hotărîri și contramandări luate în gura mare și deci în auzul tuturora, și rar, dar autoritar, vocea lui Sima Gheorghe, profesorul de sport. La „sfatul înțelepților" îi așteptau cei cinci membri ai comandamentului clasei, constituiți într-un semicerc în jurul lui Radu Motreanu, expertul lor în materie de decizii și atitudini, atît în timpul trimestrelor, cît și în perioada vacanțelor mici și mari. Era un băiat de o statură puțin obișnuită vîrstei sale, dotat cu o forță musculară excepțională și cu o putere de judecată pe care nimeni nu o putea egala, nici chiar cei mai grozavi componenți ai loturilor dintr-a opta A, B, C și cîți or mai fi fost. Cu excepția lui Titi Bădescu, care vedea în el un rival greu de suportat, toți ceilalți îl admirau și-i stăteau în preajmă ascultîndu-i cu mare interes expunerile.

— Acum, pentru că și Silvia a venit, zise el cu glas domol, putem începe sfatul. S-au făcut mai multe propuneri pentru perioada de vară, toate ținînd de graficul școlii noastre, adică : excursii în Delta Dunării, tabere în Munții Apuseni, la Porțile de Fier, ba chiar și un tur al României cu popasuri pe tot traseul, fără să mai pomenim de ghizi, transporturi și alte chestiuni legate de toate astea, deci mult prea mult zgomot și osteneli care ar putea fi anulate, zic eu, printr-o altă propunere venită din partea mea.

— Încă una ? se miră Titișor privindu-l ironic. Am înțeles că și așa sînt prea multe...

— Tu înțelegi întotdeauna exact ce nu trebuie să înțelegi, se băgă între ei Tina Barbu, o fată plinuță cu pistrui pe obrazul cam mărunt, săgetîndu-l cu doi ochișori mici și neastîmpărați.

— Lasă, continuă Radu împăciuitor. Are și el, desigur, punctul lui de vedere. Mai bine ascultați propunerea.

— O clipă, Radule !

Cel care intervenise era un băiat uscățiv și miop, într-un tricou decolorat, cu însemnele unui club sportiv celebru pe el, reprezentînd un înotător în plin avînt printre valuri, de un albastru îndoielnic. Tricoul era vîrît cam la întîmplare într-o pereche de pantaloni scurți, ale căror buzunare stăteau gata să plesnească de umflate ce erau. Ele conțineau laboratorul secret al lui Nicu Petriceanu, zis „Șurubelniță", omul tehnic al grupului.

– Am vrea să știm, reluă el, dacă propunerea pe care vrei să ne-o faci vine din partea ta, numai a ta, sau este vorba de altcineva. E bine să se știe.

Radu îl privi zîmbind prietenos.

– Păi, meștere Șurubelniță, în cazul ăsta trebuie să o luăm ceva mai cu amănuntul.

– Da, da, mai cu amănuntul, ziseră Șurubelniță și ceilalți apropiindu-se de conducătorul tacit acceptat.

– Cu cîteva luni în urmă, începu Radu Motreanu, la noi în casă, și-a făcut apariția un unchi de-al tatei, venit de departe, și pe care eu nu-l mai văzusem de cînd eram printr-a doua, dacă nu mă-nșel. Tata, nu pot să-mi dau seama de ce, nu-l prea avea în grații, dar îi purta totuși un respect puțin obișnuit, după cîte am băgat de seamă. Unchiul Mihu e un bărbat mare la trup, cu un cap zburlit care seamănă mai degrabă cu o căpățînă de urs și are o voce de te bagă în răcori, nu alta. Cînd a intrat în sufragerie cu opincile lui pline de praf, mama s-a cam strîmbat, dar privirile tatei au potolit-o autoritar. El, adică unchiul Mihu, și-a sprijinit baltagul de vitrina plină cu bibelouri fine și s-a trîntit într-un fotoliu plușat atît de brusc încît o clipă am crezut că toată lemnăria fotoliului s-a făcut țăndări sub greutatea lui. Cînd m-am mai obișnuit cu el, am înțeles că-i cerea tatei să mă lase să-l vizitez în timpul vacanței mari în sihăstria lui din Munții Lotrului, unde el era pădurar. Tata se lăsa greu, spunîndu-i că sînt prea mic, că aerul de munte e prea tare, că una, că alta... Mama, și ea, susținea că probabil marea ar fi mai indicată, dat fiind faptul că și ei mergeau acolo în concediu. Unchiul Mihu i-a ascultat cu răbdare și pînă la urmă a zis : „Voi, mai gîndiți-vă, dar dacă Radu vrea să vină la mine, nu-l opriți. Scrieți-mi din vreme, să vin să-l iau, ori aduceți-l unul din voi". Apoi, uitîndu-se la mine a mai adăugat : Îmi place băiatul. Sînt sigur că munții mei l-or învăța multe. A doua zi a plecat, după

ce-şi rezolvase o seamă de probleme în oraş. Propunerea mea ar fi să organizăm o expediţie care să aibă drept ţintă Munţii Lotrului şi drept scop cunoaşterea lor, sau, mă rog, cunoaşterea a tot ce merită de acolo, prin intermediul localnicilor. Ce părere aveţi ?

Se făcuse deja noapte şi copiii tăceau uitîndu-se la el întrebători încă. Curtea şcolii se golise de zarvă, doar undeva, spre intersecţia cea mare, se mai auzeau huruind maşinile într-un du-te-vino din ce în ce mai slab. Pe verticala blocului din apropiere se aprinseră luminile atît de brusc, încît Goguţă se închipui în faţa unei rachete cosmice gata să plece spre o destinaţie misterioasă. Cerul trimitea spre ei liniştea îndepărtată a stelelor, ca o chemare spre locuri neştiute.

— Şi unde vom sta acolo în munţi ? veni ca o şoaptă întrebarea Silviei, într-un tîrziu. Copiii se înfiorară la auzul cuvintelor care, parcă mai mult subliniau gîndurile lor decît treceau mîngîietor prin liniştea nopţii.

— Am prevăzut totul, răspunse Radu la fel de încet. Vom sta la unchiul Mihu. La el va fi baza noastră, de unde vom porni în împrejurimi. În acest sens, i-am trimis deja o scrisoare încă de acum două săptămîni. Cînd a venit ultima oară, unchiul mi-a lăsat şi o hartă în cazul că voi veni neînsoţit. Alte întrebări ?

— Cine crezi tu că trebuie să facă parte din grupul expediţionar ? Vorbise Ileana Paşnicu, o fată potolită şi ordonată, care-şi privea mai tot timpul mîinile, de parcă cine ştie ce semne ar fi descoperit pe suprafaţa lor totdeauna strălucitoare de curăţenie. O buclă rebelă de păr negru îi acoperea mereu ochiul drept, dîndu-i un aer matur, preocupat. Era frumoasă, poate cea mai frumoasă din toată clasa lor, o ştiau şi celelalte fete, dar, în ciuda acestui fapt, reuşise să păstreze prietenia tuturor, o prietenie sinceră şi dezinteresată, ca sufletul oricărui copil de 14 ani. Radu tăcu multă vreme, urmărindu-i silueta nemişcată în aerul albastru închis al nopţii. Prevăzuse şi o astfel de întrebare. Răspunse parcă mai mult pentru sine, dar cuvintele lui se înfipseră în gîndurile tuturor ca o decizie definitivă.

— Toţi cei care sîntem aici.

— Şi cînd ar trebui să plecăm ? veni o nouă întrebare, de data asta exprimată de un băiat negricios, care tot

timpul tăcuse dînd impresia că se gîndise la altceva, ori că subiectul nu-l preocupa în mod deosebit.

– Asta o vom hotărî acum, împreună, Mihai ! răspunse Radu căutîndu-i privirea. Contez mult pe judecata ta, mai ales că tu ai mai fost în munți și ai ceva experiență.

– Mda, făcu celălalt îndreptîndu-și încet umerii, asta cam așa e. După mine nu ar trebui să meargă chiar toți cei care sîntem aici.

– Ceee ?! Ce spui, dom'le ?! sări ca ars Titișor Bădescu. De ce să nu meargă !? Cine să nu meargă ?! Nu cumva eu !?

Mihai continuă pe același ton egal, de parcă nici nu ar fi auzit cuvintele colegului său.

– O expediție în munți nu-i o plimbare pe bulevard. Asta implică o prealabilă cunoaștere despre ascensiuni, elementele naturii, stări psihice și fizice adecvate și multe altele, fără de care oricine ar risca să dea greș de la bun început. De pildă, Șurubelniță al nostru. Ce știe el despre munți ? Cu ochii lui slabi ar trebui tot timpul să-l ținem legat de noi, ca să nu rămînem fără el. Iartă-mă, Nicușor, că spun toate astea, dar am auzit și despre destui experți care au pierit în prăpăstii datorită unor neglijențe oarecare.

– Dar tu, cum de n-ai căzut în vreuna ? sări Goguță la el, că doar nu ești nici măcar expert și nici...

– Ei, ei ! Așa nu ne înțelegem, măi copiilor ce sînteți ! îi potoli Silvia, privindu-i mustrător. Ce naiba ! Lăsați-l pe Mihai să-și expună planul.

– Dacă totuși vor merge toți, eu mă supun majorității, bătu Mihai domol în retragere. Am vrut numai să atrag atenția asupra unei chestiuni de primă importanță. Cît despre ziua plecării, avînd în vedere că mîine luăm vacanță, cred că ar trebui fixată pe douăzeci și cinci.

– Zece zile nu-i prea mult ?

– Nu. Nu-i prea mult, interveni Radu. Mihai are dreptate. Pînă atunci ne pregătim tot ce trebuie și-i punem pe părinți în temă cu planul nostru.

– Și dacă unii se împotrivesc ? Nu uitați că noi nu am prevăzut nici un instructor care să meargă cu noi. Așa, singuri...

– Vom institui un comitet dintre noi și vom merge la fiecare acasă, în scopul lămuririi necesare. Unchiul Mihu ne așteaptă în gară la Rîmnicu Vîlcea, pe 25 iunie.

— Să-i scrii despre asta, Radule !
— I-am scris, ştie că venim.
— Ia te uită ! La toate te-ai gîndit !

*

Pe peronul gării din Rîmnicu Vîlcea un grup de opt copii aşteptau, alături de rucsacurile pe care le aşezaseră jos, apariţia unchiului Mihu. Radu privea nedumerit în jur, neînţelegînd ce se putuse întîmpla, de bătrînul nu venise să-i întîmpine. Să nu fi primit ultima scrisoare ? Să fi înţeles greşit data ? Imposibil ! Doar pusese corect adresa, iar data o scrisese cu toată atenţia. Atunci ?!

— Şi dacă nu vine, ce facem, Radule ? întrebă Goguţă chinuindu-se să-şi bage cămaşa în pantalonii prea strîmţi. Că doar n-o să ne întoarcem acasă, nu ?

— Poate că tu ai să te întorci, zîmbi Titişor, făcînd cu ochiul spre ceilalţi. Cu kilometrii ăia de şireturi care-ţi aleargă în urma bascheţilor, nu ai prea multe şanse în munţi. Ce crezi ?

— Cred că te-ai prostit în ultima vreme, aia cred. Ce te legi de bascheţii mei ? Mă strîngeau şi le-am dezlegat şireturile în tren. Asta-i tot.

— Iată-l că vine !

— Cine vine ?

— Unchiu Mihu ! Nu v-am spus eu ?

Prin mulţime îşi făcea grăbit loc un bărbat uriaş, venind spre ei.

— Radule ! Băieţi ! Mă aşteptaţi de mult ? A fost o surpare la Cozia, fir-ar să fie, şi a întîrziat maşina.

Copiii îl înconjurară din toate părţile, privindu-l admirativi. Era atît de mare şi larg în umeri încît cu greu îţi puteai imagina un altul la fel ca el. Titişor fluieră admirativ, cercetîndu-i pumnii cît două căpăţîni de om şi încercă să-şi facă o idee despre ce ar fi însemnat un asemenea colos pe un ring de box. Pînă la urmă trase concluzia :

— Dom'le, nu se poate !

— Ce nu se poate ? se miră unchiul Mihu, privindu-l cu un surîs.

Titişor se fîstîci, încercînd s-o dreagă cumva.

— Ziceam că... că nu se poate să existe doi oameni ca dumneata... adică aşa...

— Ha, ha, ha, ha ?! Crezi ! Ei, în fine, or mai fi ei...

Tina îl înghionti mînioasă pe băiat şi roşi tare la rîndul ei, simţind că unchiul Mihu îi văzuse gestul.

— Şi acum, copii, luaţi-vă rucsacurile, să-i dăm drumul. Avem o maşină peste 30 de minute spre Malaia. Vom ajunge cam într-o oră, după care escaladăm muntele pînă la noi acasă. Mă bucur din inimă că aţi venit şi sper să vă simţiţi bine aici. Eu şi natura vom face totul pentru asta.

*

Drumul şerpuia printre munţii înalţi şi păduroşi, descoperind privelişti neasemuite în lumina aurie a zilei de iunie. În dreapta, Oltul fulgera grăbit, bulucindu-se la strîmtori şi praguri, împrumutînd culoarea verde a fagilor umbroşi care-i străjuiau malurile pietroase. La un cot, apăru Cozia, veche ctitorie voievodală, cu zidurile ei albe şi cu clopotniţe înalte, ca un cuib întărit amintind de timpuri vitejeşti, cu oameni puternici şi drepţi, acum rînduiţi pe vecie în temeliile ei de vatră românească.

Maşina ajunse apoi în apropierea localităţii Brezoi şi, părăsind albia Oltului, o luă la stînga pe drumul ce însoţeşte Lotrul, rîu legendar ca şi fratele lui mai mare, dar mult mai vijelios şi mai plin de neprevăzuturi. Munţii se mai deschiseră parcă, lăsînd să se vadă spre culmi cetăţile cremenii ridicîndu-se aproape de cer, locuri atinse doar cu gîndul sau visate numai de cei ce veneau din lărgimile cîmpiei. Mihai recunoscu că asemenea munţi nu văzuse nici el, niciodată şi că, pe lîngă ei, Munţii Mehedinţi erau nişte biete dealuri modeste.

— Ţara Lotrului este cea mai frumoasă din toţi Carpaţii noştri, zise unchiul Mihu, privind blînd pe fereastră. Nicăieri ca aici, omul nu se simte mai aproape de natura care l-a creat, ascultaţi-mă pe mine !

— Da !... şopti fermecată Ileana. Ea ca o poartă într-un început de basm. Nu mi-aş fi închipuit nici o dată atîta măreţie.

— Radule, continuă pădurarul, caută tu în rucsacul meu şi scoate binoclul. Poate vreunul dintre prietenii noştri doreşte să vadă mai aproape anumite detalii...

— Să mi-l dai şi mie, Radule, se rugă Goguţă urmărindu-i mişcările mîinilor prin imensul rucsac.

Cu binoclul la ochi, cel mai mic membru al expediţiei urmări îndelung linia sinuoasă a crestelor, pînă cînd dru-

mul se înfundă în munte, ca într-o lume verde și odihnitoare ce cobora pînă aproape de asfaltul șoselei. Ajunseră în Malaia cam pe la „prînzul cel mare", cum se exprimase unchiul Mihu. Un sat nu prea mare, înșirat pe marginea șoselei principale, cu case simple și cuminți sub acoperișurile de șindrilă. Cîteva mai răzlețe se cocoțaseră pe mici înălțimi, de unde priveau răbdătoare și de demult în valea, largă aici, a Lotrului. Chiar din locul unde coborîseră, o potecă se pierdea printre grădinile în pantă, spre pădurile muntelui tainic. Unchiul Mihu ținu să înceapă prima lecție din acest frumos început, după ce în prealabil se informă care dintre ei mai fusese în munți. Toate privirile se întoarseră spre Mihai.

– Cum, numai el ? se miră sincer pădurarul privindu-i surprins. Ei, atunci, atenție ! În munte se merge în șir indian. Eu voi urca în frunte, iar Mihai va încheia plutonul. Toate bagajele vor fi cărate în spate. Plasele de mînă și ce mai aveți, le punem, chiar acum pe loc, în rucsacul meu. Oricine trebuie să știe că în munți este obligatoriu să ai mîinile libere. Plasele dispăruseră în marele rucsac, de parcă nici nu ar fi fost. Uriașul și-l puse pe umeri.

– Așaaa, continuă el. Să pornim. Deocamdată nimeni nu are voie să iasă din rînd și nici să vorbească în mers. La primul popas puteți să mă întrebați ce vreți. Haidem !

Porniră tăcuți, impresionați de priveliștile noi, dar mai ales de vorbele pădurarului, care parcă deveniseră cumva mai dure, mai categorice, după cum i se păru lui Nicușor, alias Șurubelniță, care-și șterse pe furiș lentilele aburite ale ochelarilor. Curînd, pădurea îi înghiți, ca și cum nici nu ar fi fost, învăluindu-i în mirosuri de cetină umedă și stînci acoperite de mușchi gros. Urcau în tăcere, străduindu-se să calce cît mai exact în urmele pădurarului, simțind cum fără veste efortul le înveselește gleznele și le apasă umerii sub curelele rucsacelor, devenite ca prin minune poveri aproape insuportabile. Cam după vreun ceas, timp în care nimănui nu-i mai ardea să privească în jur, timp în care lui Goguță îi veniră în întîmpinare toate pragurile și bolovănișul uitat de lume în potecă, pe cînd se întreba cine o fi ăla însărcinat cu curățirea potecilor și de ce nu-și face datoria, unchiul Mihu anunță scurt „popas" și copiii, mai mult morți, se prăbușiră aproape în iarba rară de pe marginea cărării.

— Şi acum aştept întrebările, zise el cercetîndu-i zîmbind pe fiecare. Ei, nu începe nimeni ?

— Mai e mult pînă acasă ? îndrăzni totuşi Titişor ocolind privirile celorlalţi. Îl speria muntele din faţă care devenea din ce în ce mai drept, mai inaccesibil parcă. După ce-şi consultă ceasul brăţară, Tina murmură sfîrşită :

— S-a făcut trei şi jumătate...

— Perfect, continuă unchiul. Vom ajunge cam pe la şase. Aproape pe întuneric. În munte noaptea se lasă repede. După ce vom urca muntele ăsta, ne lăsăm la vale! La drum ! Sări în picioare şi porni fără să mai privească în urmă. Copiii se luară după el cu trupurile aproape amorţite de efort. Popasul nu le îngăduise decît foarte puţină odihnă. Ultimul porni Mihai. Pentru el chestiunea era totuşi mult mai simplă. Băiatul simţi cum cărarea aproape se pierde şi-şi dădu seama că începuse asaltul hotărîtor al înălţimilor. Privi îngrijorat spre şirul celor care urcau încercînd, cu o secundă mai devreme, să ghicească care dintre prietenii lui se afla în dificultate. Radu mergea înaintea lui şi nu părea să aibă probleme. Tina şi Silvia se ajutau reciproc, descurcîndu-se deocamdată. Titişor tăcea îndîrjit, amintindu-şi probabil de lecţiile lui taică-său, care-i spunea că adversarul nu trebuie să-l ghicească ajuns la capătul puterilor, dacă vrea să nu piardă repriza şi meciul. Şurubelniţă şi Goguţă se pîndeau extenuaţi, sperînd fiecare ca celălalt să se rostogolească primul, cu care prilej, desigur, se va recomanda un mare popas. Singură Ileana nu se gîndea la nimic, ori poate că se înşela el, urcînd, fără nici un efort parcă, alături de unchiul Mihu. Părul ei lung şi frumos unduia liber în aerul încărcat de miresme, ca un drapel călăuzitor spre înălţimi. Cînd atinseră culmea cea mai înaltă, cu toată osteneala ce le paraliza umerii şi picioarele, nu se putură abţine să nu exclame surprinşi de bucurie şi emoţie în faţa spectacolului ce li se oferea. Ţara Lotrului se întindea pînă departe la picioarele lor, cu munţii şi văile ei adînci, cu păduri nesfîrşite şi spinări de cremene, totul incendiat de aburul auriu al unui soare în amurg, care clipea blînd peste lume, înainte de a se duce spre alte tărîmuri.

— Ooooh ?!! Mamă dragă — şopti Silvia înfiorată — cu ce aş putea compara tot ce se vede aici ?

— Poate cu un vis despre țara fermecată din poveștile bunicii, îi răspunse tot atît de încet Mihai.

— Poate cu semnul curcubeului cînd se rotunjește deasupra apelor la noi în Oltenia, adăugase Titișor pe gînduri.

— Ori poate cu istoria, mai spuse și unchiul Mihu privindu-i cu duioșie pe toți. Goguță se lăsă ostenit pe un trunchi de brad prăbușit, încercînd neîndemînatic să-și aranjeze pentru a nu mai știu cîta oară în acea zi șireturile bascheților care se desfăceau mereu.

— Dacă vrei, pot să te ajut, Goguță, ciripi Tina cu gura ei mică și umedă.

— Vezi-ți de ale tale! mormăi Goguță nemulțumit.

Șurubelniță se agățase de umărul lui Radu și privea îngîndurat depărtările trandafirii.

— Ce-o fi dincolo? întrebă el în șoaptă. Dincolo de ce se vede și mai departe...

— Tot ce ne închipuim noi, Nicușor, zise Radu, tot ce ne închipuim și încă ceva. Acel ceva am venit să-l aflăm, iar pentru asta avem înaintea noastră destule zile. Unchiul Mihu ne va ajuta să înțelegem multe.

— Goguță și-a legat în sfîrșit șireturile, exclamă unchiul Mihu zîmbind. Bravo, tinere! Propun să mergem mai departe. În curînd se lasă întunericul și sîntem așteptați.

— Așteptați !?! De cine? întrebă Ileana ieșind pentru prima oară din rezerva ei melancolică.

— De Petre, răspunse enigmatic pădurarul.

— Petre. Care Petre? Cine-i Petre ăsta? se repeziră și ceilalți curioși.

— Ei, ei, ce săriți așa? E o surpriză, na! O să-l cunoașteți și o să-l îndrăgiți, vă asigur. Petre este o fire comunicativă și foarte bun tovarăș de drumeție.

— Păi dacă-i așa, de ce nu l-ai adus și pe el să ne întîmpine la gară?

Unchiul Mihu izbucni într-un uriaș hohot de rîs.

— Nu s-a putut, copii, vorbi abia stăpînindu-se. Era la masă și atunci nu-i place să fie deranjat.

— Aha, făcu Titișor, fără să înțeleagă.

— Aha, adause și Silvia, uitîndu-se la ei cu aerul supărat al omului luat peste picior.

Porniră la drum tăcuți, înșirîndu-se iar în urma pădurarului. După vreun ceas de mers, ajunseră într-o poiană străjuită de stînci și grupuri dese de brazi întunecați. În

mijloc văzură o cabană masivă cu etaj, confecționată pe un fel de pinten granitic și avînd o mulțime de ferestre care dădeau în toate părțile. Locul părea pustiu, învăluit în noapte și în necunoscut. Unchiul Mihu scoase dintr-un buzunar un fluier mic de tablă în care suflă de trei ori prelung. Îi răspunse un răget înfiorător, la auzul căruia copiii se strînseră unii într-alții, înspăimîntați. Din spatele cabanei ieși o namilă neagră care porni vijelios în direcția lor.

— Vreau acasăăă ! scînci fără voia lui Goguță, cu părul ridicat măciucă în cap. Unchiul Mihu făcu un pas în întîmpinarea dihaniei, ridicînd mîna dreaptă.

— Nu te mai exprima prin viu grai, Petre, că ne sperii musafirii și rămînem fără ei. Dihania se oprise la cinci pași de micul grup și atunci înțeleseră că era vorba de un urs uriaș. Un urs mare, cafeniu, care privea nedumerit mormăind ceva în sinea lui.

— Acesta este Petre, urmă pădurarul. Să facem și celelalte prezentări. Ei sînt prietenii și oaspeții noștri care vin de departe : Radu, Titișor, Nicușor, Mihai, Goguță, Silvia, Tina și Ileana. Petre ridică o labă în sus, pe care o mișcă de la stînga la dreapta, în semn de salut. Apoi, cu aerul cel mai firesc, se apropie de copii și-i mirosi fără jenă, după care se îndepărtă liniștit.

— De acum sînteți cunoscuți și Petre este prietenul vostru. Vă asigur că vă va da destule dovezi în acest sens. Atenție, fetelor ! are preferințe pentru voi. Vă sfătuiesc să nu-l refuzați. Poate deveni extrem de susceptibil. Și acum să aprindem focul și să sărbătorim prima voastră seară la „Cabana Amurgului". Jos rucsacurile !

— Eu am să mă descalț imediat, declară Titișor cu un aer mohorît. Cred că am făcut rost de vreo șapte-opt bătături.

— Ferictule ! îl tachină Tina rîzînd. Doar tu și Goguță v-ați ales deocamdată cu cîte ceva. Noi ăștilalți...

— Lasă gluma, Tinuțo ! se supără Goguță. Ce n-am voie să mă sperii ? Nu uita că eu sînt cel mai mic. Acum vă dă mîna să vorbiți, dar adineauri o cam băgaseți pe mînecă și voi. Ce, n-am văzut eu ?

Silvia și Ileana moșmondeau ceva într-unul din rucsacurile lor, vorbind în șoaptă. Pînă la urmă Silvia scoase un caiet mare studențesc, exclamînd mulțumită :

— Aici era ! Ştiam eu că nu l-am uitat. Vorba e, cine o să scrie ?

— Ce să scrie ? sări Şurubelniţă de la locul lui. Despre ce-i vorba ?

— Cronica, meştere ! Cronica expediţiei noastre. Vom trece în acest caiet toate evenimentele şederii noastre.

— Dacă-mi daţi voie, interveni Mihai, voi face eu acest lucru. Ştiţi doar că la română...

— Ştiim, ştiim ! Dacă vrei, îţi dau şi o primă sugestie. Poţi începe de exemplu, cu bătăturile mele... sau cu mototolimea sa Şiretilă Goguţă, Bosumflilă... sau...

— Linişte ! Se aprinde focul ! Priviţi la marele Petre ! Unchiul Mihu scoase de undeva o cutie de chibrituri, în timp ce Petre trîntea de pămînt o sarcină mare de lemne uscate.

— Dom'le, ursul ăsta e în stare să aducă încoace o pădure cu tot ce e în ea, nu se putu abţine Titişor. Dacă ştie să şi gătească...

— Ei, nici chiar aşa ! făcu zîmbind unchiul Mihu. De bucătărie mă voi ocupa eu şi cei ce vor voi să mă ajute voluntar. Lemnele luară foc şi primele flăcări decupau umbre prelungi, scoţînd din întuneric împrejurimile. Cabana părea un castel misterios, aşa cum se înălţa pe cotul acela de stîncă, cu acoperişul ei ţuguiat şi cu cele cîteva coşuri de fum. Ajutat de Tina şi Silvia, pădurarul desfăcu o duzină de conserve de carne, le răsturnă într-un ceaun mare. Petre apăru iar cu un braţ de cutii şi pungi, din care voinicul locatar al „Cabanei Amurgului" extrase mirodenii, sare şi tot ce mai trebuia pentru pregătirea unei cine împărăteşti. Un miros îmbietor prinse a gîdila nasurile asistenţei. Mihai nota deja cu conştiinciozitate primele rînduri ale unei cronici care trebuia neapărat să rămînă celebră. Se aşezară la masă. Petre prinse şi el castronul cu friptură în care îşi vîra cu modestie botul delicat. Goguţă îl privea îngrijorat cum mănîncă. Unchiul Mihu rîse liniştitor :

— Nu-ţi fie teamă, frăţioare. Petre e un urs civilizat. Aproape niciodată nu sparge vesela. Iar dacă totuşi lucrul acesta se mai întîmplă, îşi cere scuze şi eu i le primesc. Un hohot de rîs izbucni din piepturile expediţionarilor. Ce mai, ursul cîştigase simpatia tuturor... Spre sfîrşitul cinei, unchiul Mihu se uită cercetător spre Radu :

– Am înțeles că tu, Radule, ești șeful liber ales al grupului. Înainte de a vă arăta camerele voastre, cred că ar fi bine să stabilești programul zilei de mîine. Din acest moment, preiei conducerea. Nu uita că eu sînt gazda voastră și vă stau la dispoziție cu tot ce doriți. Chipul liniștit și calm al tînărului conducător arăta multă înțelegere și hotărîre. Vorbi limpede și ochii copiilor se umplură de admirație :

– După micul, dejun, vom începe prin a face o recunoaștere a împrejurimilor. Bineînțeles, dumneata unchiule ne vei fi ghid. Ai sarcina de a răspunde la toate întrebările ce ți se vor pune, în măsura în care poți. Atrag atenția membrilor grupului că nu au voie să se îndepărteze de mine și de unchiul Mihu, la o distanță mai mare de 50 de metri. Și acum un sfat pentru cronicarul nostru liber ales : toate consemnările se vor face seara. Ziua, mîinile lui vor fi ocupate cu alte îndeletniciri. Ce spui, Mihai ?

– Sînt de aceeași părere cu tine, Radule.

– Bun. În altă ordine de idei, masa de prînz o vom servi acolo unde ne vom afla în momentul prînzului. Pentru asta, fetele îl vor ajuta pe unchiul Mihu la pregătirea ei dimineața, înaintea plecării. Sugestii și reclamații se înregistrează tot pe adresa mea...

– Hm ! Cam dictatorial ! mormăi Titișor neconvins.

– Nici o vorbă ! sări Tina de la locul ei. Cum hotărăște Radu așa se va face. Iartă-mă, Radule... și te rog continuă.

– Mda. Începînd de mîine seară, unchiul Mihu are sarcina să ne dezvăluie istoria scrisă sau mai puțin scrisă a locurilor și oamenilor de pe aici. Așa cum am mai spus, mi se pare, sînt sigur că vom afla lucruri noi, pline de învățăminte. Începînd din clipa asta, toate pixurile disponibile se vor preda cronicarului nostru. Și acum, să vedem camerele.

*

Titișor se plînse, că, noaptea, nu a putut dormi din pricina lui Petre, care-și are garsoniera sub fereastra lui. Ursul fiind de serviciu l-a deranjat cu plecările și întoarcerile destul de sonore. Probabil că este și răcit, deoarece l-a auzit el strănutînd.

— Să-i facem un ceai îndulcit, propuse Ileana zîmbind bine dispusă.
— Dom'le, urşii nu beau ceai! Nu ştiai asta?
— Poate un rachiu, sare Nicuşor „Şurubelniţă", în timp ce-şi înfundă buzunarele cu sfori, cuie şi mai ştie el ce. Ehei, rachiul...
Copiii se simt excelent. Unchiul Mihu s-a întors de undeva din munte cu o ulcică de zmeură pîrguită. Fetele se repeziră la el cu ţipete mici, de păsări zglobii. La marginea poienii apare şi Petre gîfîind sub povara unui trunchi uscat. Îl trînti dinaintea cabanei şi mormăi nemulţumit. Din blana lui cafenie cad furnici mari, negre, care, desigur, i-au produs mari neplăceri în timpul transportului. De asemenea, trunchiul mişună de furnici care aleargă cuprinse de panică. Copiii rîd, iar Ileana îi întinde lui Petre o mînă de fructe roşii, pe care colosul le culege politicos, cu vîrful limbii.
— Gata, copii, plecăm! Din mers, vă voi expune itinerariul. Prima ţintă, Cuibul Vulturilor. Au pornit sub soarele blînd al dimineţii, afundîndu-se în pădure. Cărări subţiri se încrucişau prin hăţişuri, în toate direcţiile.
— Trece cam multă lume pe aici, observă Tina.
— Sînt cărări de animale sălbatice, îi răspunse Mihai sigur pe el. Asta de pildă, pe care mergem noi acum este o cărare de vulpi şi bursuci. Pămîntul este neted şi curat. Bursucii nu suportă dezordinea. Tina căuta o confirmare, privindu-l atentă pe unchiul Mihu.
— Are dreptate, răspunse acesta. Mihai cunoaşte muntele.
De la înălţimea la care ajunseseră, împrejurimile se deschideau luminoase pînă departe, ori încotro te întorceai. Ceaţa dimineţii se lăsase pe fundul văilor adînci, lăsînd piscurile semeţe să se înalţe maiestuos în aerul limpede.
Copiii tăceau privind înfioraţi. Pe fruntea largă a voinicului pădurar trecu umbra unui nor. El ridică braţul, desenînd în aer un cerc larg.
— Iată Ţara Lotrului! Acolo, în dreapta, vedeţi culmea de pe care am admirat aseară acelaşi peisaj imens. Mai departe, spre zidul acela întunecat de cremene, se află Ţara Loviştei. Spre nord, acolo unde, dacă priviţi cu atenţie, se vede o dungă albă orizontală, este şoseaua care

duce la Voineasa. Ea însoțește albia Lotrului mai departe, pînă la Capra Foii și Puru.

— Dar acolo ? acolo unde se înalță piscul acela ca un pumnal înfipt în pieptul cerului, ce este, unchiule ? întrebă cu glas scăzut Silvia.

— Acolo este Matalana. Iar piscul de care întrebi străjuiește locul ce se cheamă Piatra Fetei. Există o întîmplare petrecută cîndva, demult, de la care piscul acela își trage numele.

— Povestește-ne-o și nouă, se rugă Mihai.

— Da ! Da ! Povestește ! săriră și ceilalți.

— Ei ! Întîmplarea necesită timp... Dar, pe scurt, iată despre ce-i vorba. Prin locurile acelea trăia un cioban care avea o fată.

— Frumoasă ? Frumoasă ? întrebă Goguță cu ochii mari.

— Păi, sigur că da. Toate fetele de ciobani sînt frumoase...

— Așa, ca Ileana noastră ?

— Hm, hm ! Mda... nu tocmai așa ca Ileana, dar oricum frumoasă. Ileana roși acoperindu-și ochii cu genele ei lungi, mătăsoase.

— Și cum vă spuneam, continuă unchiul Mihu, ciobanul avea o fată cu care venise tocmai din Munții Apuseni și se stabilise prin părțile noastre cu turmele și cîinii lui. Dar niște tîlhari vestiți, care bîntuiau pe atunci Țara Lotrului, au văzut-o și căutau s-o răpească pentru căpitanul lor. Într-o zi, cînd ciobanul era plecat după sare, tîlharii au atacat stîna și, după ce au împușcat cîinii, care încercaseră să-și apere stăpîna, au pus mîna pe fată și au dus-o cu ei. Cînd s-a întors ciobanul și a văzut ce se întîmplase, a început să o caute în toți munții. A căutat-o așa, mai bine de șapte zile. Într-a opta zi, tot umblînd el singur, a auzit un strigăt cumplit, care parcă venea din cer. A privit în sus și tocmai pe creștetul piscului aceluia a zărit o pată mică, albă, așa ca o cruce de argint strălucitor. Pe urmă, crucea aceea s-a prăvălit în hăuri ca o vulturiță atinsă de glonț. Ciobanul a ocolit cu răbdare muntele și, cînd a coborît în genunea de sub el, și-a găsit fiica, care se zdrobise de stînci. Îndurerat de cele întîmplate, el și-a luat fata și s-a întors din nou în Apuseni. De atunci piscul se cheamă Piatra Fetei. Copiii tăceau zguduiți.

— Şi nu s-a găsit nimeni s-o răzbune ? întrebă cu voce grea Titişor.

Ceilalţi tresăriră ca în faţa unei speranţe, uitîndu-se rugător la pădurar.

— Ba da, răspunse el, dar asta s-a întîmplat ceva mai tîrziu.

— Cît de tîrziu, unchiule ? Cît ?

— Păi, cam pe la 1820, cînd ţara asta de piatră s-a ridicat ca un singur om să-l ajute pe Tudor Vladimirescu în marea lui lucrare. Atunci au apărut pe aici cinci căpitani vestiţi, care, unindu-şi cetele, au ieşit la cîmpie şi s-au adăugat pandurilor lui Tudor. Vedeţi acolo, în stînca piscului legendar, un munte ca o spinare de zimbru ? Ei, acela este Tîrnovul, iar la poalele lui se află o mică localitate care poartă numele de Ciunget. Numele i se trage de la unul din cei cinci căpitani — Ciungu. De altfel, sînt patru localităţi aici în munţi cu numele acelor căpitani : Brezoiul, care vine de la căpitanul Breazul, şi se află la locul unde apele Lotrului întîlnesc Oltul. Am trecut ieri cu maşina pe acolo. Pe urmă, Malaia, unde am coborît. Numele ei vine de la căpitanul Mălai. Iar Voineasa, de care v-am mai amintit adineauri şi se află dincolo de dunga aceea alburie, vine de la căpitanul Voinea.

— Sînt patru, constată maistrul „Şurubelniţă", parcă cerînd socoteală pentru nerespectarea cifrei indicate la început. Unde-i cel de-al cincilea căpitan ?

— Al cincilea ? Ei, cu el lucrurile sînt mai încurcate niţel.

— De ce mai încurcate ? Cine era al cincilea căpitan, unchiule ? întrebă şi Radu.

— Era căpitanul Sfîntu.

— ?!?

— De fapt, se numea Grigore, Grigore Sfîntuleasa.

— Şi unde-i localitatea cu numele lui ?

— Păi... nu este.

— Nu este ? De ce nu este ?

— Pentru că acel căpitan a intrat în legendă prin altă poartă, copii, le răspunse unchiul Mihu abia şoptit.

— Ah ! sări de la locul ei Silvia. Am o propunere : începînd din seara asta, unchiul Mihu să ne povestească legenda celor cinci căpitani. Dar toată, aşa cum o ştie el.

— Da, da ! Dar de unde o ştii dumneata, unchiule ?

— Ei, asta am să vă spun la urmă.

— Deci, ne-am înțeles, maestre cronicar ?

— Ehei ! făcu Mihai bucuros. Abia aștept !

Coborîră de pe înălțime dibuind pe albia unui rîuleț acum secat și merseră de-a lungul lui pînă la niște pajiști largi, cu iarbă măruntă, unde văzură cam la vreo cincizeci de stupi înflorind în culori pastelate peisajul. Copiii simțiră pe limbă gustul dulce parfumat al mierii de albine.

— Vă place ?

— Oho ! făcu Goguță preocupat. Acasă, mama ascunde cu mare îndemînare borcanele cu miere de frica mea. Dar oricum, eu tot le dibuiesc. Am, dom'le, un miros nemaipomenit cînd e vorba de așa delicatese. Ceilalți izbucniră într-un hohot de rîs.

— Și cine păzește stupii ăștia, unchiule ?

— Petre. El e cu paza și, după cum ați constatat, cu o parte a aprovizionării.

— Cum ? Un urs paznic de stupi ? Păi asta-i colosal !

— Pe onoarea mea că da ! Hm ! Măi să fie ?! Unchiule, nu cumva glumești ?

— Nu, Titișor. V-am spus doar că Petre nu-i un urs ca oricare, ci unul deosebit. E și aici o poveste...

— Altă poveste ? S-auzim !

— Ei, ei ! S-a făcut ora prînzului. Eu zic să ne așezăm sub fagii aceia umbroși și să mîncăm ceva. Între timp vă voi spune povestea lui Petre.

Ajunși la umbra fagilor, copiii se trîntiră nerăbdători și deodată flămînzi, în iarbă. Prin aer treceau bondari cu aripile verzi ori maronii, mișcîndu-și-le cu vioiciune strălucitoare. Era o liniște adîncă, în care munții și pădurile parcă dormitau gîndind. La ce or fi gîndind oare ? Poate la timpul care trecea, poate la altele... Cine știe ?...

— Hai, unchiule, nu ne mai fierbe ! izbucni nestăpînită Tina. Spune-ne povestea lui Petre !

Mîncau, uitîndu-se nerăbdători la pădurar.

— Măi, măi, făcu el zîmbind, da știu că mă exploatați, nu glumă ! Fie. Ascultați ! În urmă cu patru ani, a trecut munții la pășunat un cioban din Vaideeni, cu turmele lui. Coborînd pantele de la Stînca Vătășelului, a dat de un bîrlog de urși. Ciobanul s-a uitat înăuntru și a zărit în patul gros de frunze uscate un pui mic și drăgălaș, care se speriase amarnic de el. L-a luat și, după ce l-a pus într-o traistă, a plecat mai departe. Spre seară a ajuns

cu turmele la locul unde erau din vechime niște stîne mari și a făcut tabără. Pe cînd stătea el la masă, cu încă un flăcăuaș păzitor, a apărut o ursoaică uriașă, care s-a repezit direct la ei. Cîinii au sărit imediat pe ea, dar ursoaica mînioasă a omorît vreo trei-patru și, cu ceilalți agățați de ea, s-a îndreptat către cioban. Acesta, țuști, într-un fag ! Flăcăiașul, mai sprinten, ajunsese de mult în vîrf. Ursoaica după ei. Ciobanul avea o secure cu tăișul lat, cu care a încercat să taie labele din față ale teribilului animal. El a izbit, dar fără să nimerească, iar securea a rămas adînc înfiptă în trunchiul copacului. Pînă să o smulgă, ursoaica l-a prins de suman și așa s-au prăbușit amîndoi la pămînt. Aici, ciobanul a mai apucat să scoată cuțitul și să-l înfigă adînc în pieptul monstrului. Dar ursoaica îl prinsese strîns în brațe și, în spasmele morții, l-a sugrumat. Cam la două zile după cumplita întîmplare, am dat eu peste flăcăul rămas în viață și peste turmele celui mort. De la copilul acela am aflat toată întîmplarea. Puiul de urs l-am găsit aproape leșinat în traista lui, pe care ciobanul, din prevedere, o agățase într-un ciot de fag, la înălțime, așa că dulăii nu l-au putut ajunge. Am trecut munții la Horezu și am anunțat miliția. Puiul de urs l-am luat cu mine și nu i-am mai dat drumul. L-am crescut cu lapte și fructe și l-am învățat că viața alături de om este mai puțin primejdioasă, decît dacă ar rămîne singur. Rezultatul l-ați constatat cu toții. Petrică e un urs deștept și recunoscător. Dacă și-a pierdut de mic mama, a cîștigat în schimb un prieten pentru totdeauna.

— Dom'le, e extraordinar ! exclamă Titișor.

Copiii se gîndeau la cele spuse de pădurar. Soarele cobora încet spre asfințit. Prînzul se prelungise mult, nimeni nemaiavînd chef de hoinăreală. Da, viața în munți este plină de neprevăzuturi și de întîmplări, care cel mai adesea rămîn anonime.

— Propun să ne întoarcem la cabană, zise Radu. Pentru azi ajunge cele văzute. Trebuie să procedăm sistematic, ca să nu ne epuizăm forțele din prima zi. Se întoarseră. Petrică îi întîmpină la marginea pajiștei cu mormăituri de bucurie. Desigur, se plictisise cumplit toată ziua.

— Unchiule, reluă Radu în timp ce se aşezau în jurul vetrei tradiţionale, mîine vom trece munţii la Ciunget. Trebuie să vedem satul şi...

— Şi hidrocentrala, dacă o să ni se dea voie..., completă Silvia.

— Din păcate nu putem merge toţi, Radule.

— De ce ?

— Drumul e lung şi obositor peste munţi. Ca să ne întoarcem la Malaia e şi mai complicat. Cred că fetele ar trebui să rămînă acasă. Cu Petre nimeni nu se plictiseşte.

— Ai dreptate, unchiule ! Şi ca să nu rămînă numai ele, va rămîne şi Goguţă.

— Pe naiba ! sări puştiul opărit. Nici să nu vă gîndiţi ! Dacă nu merg eu, nu mai merge nimeni ! Zău, unchiule Mihu... că nu vă stînjenesc cu nimic. Pădurarul şi Radu schimbară priviri amuzate.

— Bine, flăcăule ! Da să nu zici că nu ţi-am spus. Tîrziu, după ce merseră la culcare, în poiana pustie, unchiul Mihu şi Petre stăteau de veghe lîngă focul aproape stins.

— Ehei, măi Petre ! Ce frumoasă este viaţa asta, cînd ai atîţia copii lîngă tine...

*

S-au întors cu trenuleţul forestier, împreună cu muncitorii de la Întreprinderea forestieră, printre care un bătrîn hîtru şi plin de poveşti a reuşit să-i înveselească după osteneala acelei zile de neuitat. Satul le-a lăsat o profundă impresie. Aşezat pe creştetul unui deal înconjurat de apele Rudăreasa şi Latoriţa, dădea impresia unui cuib de vulturi. Casele mici, acoperite cu şindrilă, păreau nişte căciuli aruncate pe micul platou. Oameni mărunţi şi bine legaţi, le-au răspuns cu modestie la întrebări, privindu-i drept în ochi, fără să se piardă.

— Parcă am fi coborît în peştera fermecată a lui Ali Baba, comentă cineva cu gîndul la uzina electrică a marii hidrocentrale. Satul acela de oameni adevăraţi este ridicat pe comorile energiei electrice.

— Pe comorile energiei şi pe oasele strămoşilor, completă Mihai îngîndurat. Ei sînt veşnici ca şi faptele lor.

— Ei sînt urmaşii acelor bărbaţi vestiţi, despre care v-am amintit încă din prima zi a venirii voastre. Vă mai amintiţi ?

— Cum să nu ? Cei cinci căpitani.

— Exact. Dacă nu aţi fi atît de obosiţi...

— Cine spune că sîntem obosiţi ? sări Goguţă de la locul lui. Povesteşte, unchiule Mihu ! Povesteşte-ne legenda celor cinci căpitani şi, dacă eu nu voi adormi, te asigur că nimeni nu va adormi.

— Mă aliez rugăminţii tovarăşului nostru ! interveni blînd şi Ileana, privindu-şi nerăbdătoare mîinile. În afară de cele cîteva plimbări prin zmeuriş la sugestia lui Petre, nu am mai făcut cine ştie ce. Deci, noi sîntem odihnite.

— Şi noi ne simţim excelent, unchiule ! zise Radu. Aşa că... dă-i drumul ! Atenţie cronicari ! Mihai aştepta deja, cu marele caiet deschis pe genunchi. Unchiul Mihu mai aruncă un braţ de vreascuri pe foc şi, sub blînda seară de sfîrşit de iunie, sub cerul ca o hlamidă întunecată, acoperită cu diamante, începu :

*

Cerul era o lacrimă în pleoapa lumii, pămîntul împuşca cu greieri în urechea nopţii şi calul lui Sfîntu sta priponit între frasini, cercînd să muşte din călcîiul lunii, în timp ce el, bărbatul, cobora în gînduri ca într-o peşteră adîncă, murmurînd vorbe fără şir, cum îi mai greu omului la singurătate.

Trecuse mult peste cumpeni, cocoşii din vale risipeau somnul tîrgului cu ţipete lungi, dar Sfîntu tot nu se hotăra să plece.

Dinspre Rîmnic, nici un tropot de cal, nici un duruit de roată, nici măcar Lotrul nu mai huia ca de obicei la curmături, de parcă lumea se pustiise deodată ca sub o poruncă. Mai înspre zori, curse rouă multă acoperind umerii muntelui cu străluciri de diamant, rugii miroseau a lacrimă de flori scuturate şi, pînă departe, în fundul Văii Lotrului, începu să plesnească lumina, dezvelind repezişurile stîncoase, printre care drumul şerpuia la fel de pustiu.

Căpitanul Sfîntu îşi pipăi armele, cercîndu-le oţelul umed, le trase uşurel de-a lungul baibaracului să le şteargă şi, cu privirile înfipte în tăriile Ţurţudanului Mare, dezlegă calul dintre frasinii subţiri, apucînd cărarea spre afundişul munţilor. Mergea legănat, cu frîul petrecut subsuoară, simţind în crucea umerilor răsuflarea caldă a fugarului. Dimprejur, zbucneau triluri de păsări răsucindu-se

printre fagii înalți, primele raze poleiau departe tăcerile de la Rîpa Galbenă, și el se gîndi la Voinea, care nu mai venise, la ce i s-ar fi putut întîmpla în tîrgul Vîlcii, dacă să-l mai aştepte, ori să ridice sălașul, pustiindu-se cu voinicii înspre apa Latoriței.

La Zăplazul Şarpelui, calul fornăi vestindu-l, şi-l văzu pe Tatomir ieşind dintr-o răritură, venind spre el înalt şi noduros ca un copac umblător.

— Veniși ?

— Venii...

— Unde-i Voinea ?

Ochii uriaşului cătau neliniştiți la el cercînd să-i afle parcă mai devreme răspunsul.

— L-am aşteptat toată noaptea...

Tatomir mugi în el strîngînd tare din pleoape. Poate se gîndea că Voinea căzuse prins și suferea ştiindu-l la greu.

— Acu' ce facem ?

Sfîntu chibzuia pe îndelete chinuind între dinți o mlădiță de sorocel înflorit. Ieşiseră la lărgime în Poiana Arsă și soarele, mînîndu-i din urmă, le lungea umbrele hăt înainte făcîndu-i să pară nişte scorniri din basm.

Tatomir mai întrebase ce au de făcut, dar, neprimind răspuns, se înfundase în muțenie, morocănos şi chinuit de îndoieli. Într-un tîrziu, Sfîntu vorbi ca pentru el, răspunzînd abia șoptit și suferinței celuilalt :

— Îl mai aşteptăm o zi...

*

— Eu nu pot hotărî soarta voinicilor, boierule ! Nici nu-i pot scoate din munți fără numai cu carte scrisă de la Măria Sa Tudor.

— Sînteți mulți ?

— Destui ca să fim băgați în samă, și nu tocmai destui ca să lăsăm munții fără pază. Că domnii vin și se duc, după cum le e soarta, da noi musai să rămînem ca să aibă oamenii în cine crede. Unde ai mai pomenit domnia ta în vremuri ca astea, boier fără parale și codru fără haiduci ?

În crîşma strîmtă, cu muşterii puțini, cei doi păreau nişte tîrgoveți oarecare certîndu-se potolit pentru vreo negustorie măruntă. Nimeni nu lua seama la ei, fiecare gîndindu-se la ale lui necazuri de tot felul. În tîrg se zvonea

că Tudor o să treacă Oltul, îndreptîndu-se spre București. Mulți se găteau de drum, mai ales flăcăimea se vîntura încoace și încolo, după cai și arme de cumpărat. Bătrînii mișcau a dojană din cap mustrîndu-i pe cei mai aprinși, în vreme ce pe dinăuntru se rugau de izbîndă cu privirile îngenuncheate în cerul de deasupra.

— Bine, frate Voineo, urmă boierul al cărui nume... — na, că amintirile nu-l mai păstrează ! — bine-i cum spui, da musai să mai aștepți o zi măcar răspunsul întreg aici. Ce spui ?

— Spun că-i mult o zi, boierule, da ce pot eu face acum ? Oi aștepta, și pe urmă om vedea ce iese, dar fără carte scrisă eu nu duc cetele la cîmp.

Celălalt se uită lung la ochii de culoarea frunzei proaspete ai tînărului de dinaintea sa și, zîmbindu-i larg, îi întinse mîna, după care, rugîndu-l să nu bîntuie prin tîrg, ci să-l aștepte acolo, părăsi cîrciuma, nu mai înainte de a-i arunca hangiului doi galbeni sunători.

Rămas singur, Voinea începu să cugete cum ar fi mai bine de făcut, gîndindu-se la Sfîntu care, poate, îl mai aștepta și acum în Șeaua Brezoiului, la înțelegerea lor că, dacă el nu se întoarce pînă în dimineața asta, Sfîntu să ridice ceata și să o ducă pe apa Latoriței în sus, pînă o da de oamenii lui Ciungu. Iar acolo să aștepte, în liniște, un semn.

Și dacă boierul acela le aduce carte cu sigiliul lui Tudor ? Atunci o să trebuiască să alerge să-i vestească pe voinici, o să trebuiască să-l convingă pe Breazu că a venit vremea să tragă paloșul și să uite vechea vrajbă dintre el și Iancu Jianu. Pe Mălai, tot el o să-l împace cum o putea cu Sfîntu, care era să-i fure sora la Nedeia Vîlcenilor de anul trecut. Și cu toții vor trece Oltul ieșind în țara cea mare întru izbăvirea neamului de străini.

Hangiul îi puse dinainte o stacană cu vin roșu, ducîndu-se într-ale lui și Voinea sorbi însetat ca după o mare trudă. Afară se auzea duruit de căruțe trecînd pe uliță și colbul subțire se strecura prin crăpăturile lemnăriei înăuntru. Trecuse binișor de prînz, dar Voinea tot se mai gîndea cum, într-o iarnă, de mult, îl luase taică-su, Dumnezeu să-l ierte, la o vînătoare de lupi în stîncile Matalana. Așteptaseră toată ziua într-o rariște la Steiul Vulturului, aproape înghețați de viscolul care nu mai contenea și de mai multe ori văzuseră un lup bătrîn dîndu-le

tîrcoale mult dincolo de bătaia durdelor. Apoi dispărea, încît începuseră să creadă că au vedenii. Pînă înspre seară, cînd se pomeniseră înconjurați de lupi, de credeau că s-a sfîrşit cu ei. Au bătut cu durdele risipind toți plumbii care-i aveau, ba chiar şi pistoalele le-au descărcat de se făcuse roșie zăpada, şi lupii tot izvorau din munte, ca un blestem cenuşiu.

Le-a fost norocul, atunci, cu nişte vulturi uriaşi, care stîrniți de hărmălaie și de mirosul sîngelui, au început să pice din cerul de deasupra peste haita de lupi, rupînd cu ghearele şi pe cei vii şi stîrvurile. Numai pornind un astfel de război, au putut ei să se strecoare din moarte şi să coboare galbeni de frică în satul de sub curmături. Halal păţanie !...

Deodată, Voinea tresări aruncînd priviri furișe în jur. Cîrciuma se pustiise de muşterii, iar hangiul nu se vedea nicăieri. Şi parcă undeva, nu departe, se auzea ropot grăbit de copite.

„M-a vîndut hangiul !" gîndi și, dintr-un salt, smuci uşa de perete.

Afară, calul asculta încordat, lovind cu copita în caldarîmul murdar. Îl dezlegă și, încălecînd liniștit, porni la trap mărunt spre marginea de către munte a tîrgului. Trecu apoi în trap întins, iar cînd, întorcîndu-se în șea, văzu urmăritorii năvălind în cîrciuma pustie izbucni în galop dispărînd ca o nălucă sub tîmpla foşnitoare a codrului.

*

Focul desprindea din aproape chipurile haiducilor, poleindu-le, în roşu tremurat, trecîndu-le prin liniștea împrejurimilor de sub Rîpa Galbenă, pînă să le așeze uriașe pe zidul nopții de catran. Inimile îngenuncheau în rugă sub ascultarea unui clopot îndepărtat, mai degrabă o părere de sunet prinzînd contururi subţiri ca o desfrunzire de ape, şuşuind peste unda nevăzută a Lotrului. Oameni și munţi, formau un singur cerc în jurul focului, pe care numai cerul putea să-l vadă, cerul care nu-şi trăda niciodată închinătorii ori copiii proscrişi. El îi primea pe toți sub marea lui neclintire, învățîndu-i bucuria luminii și curgerea suferinţei, orînduindu-le dreaptă judecată pe măsura faptelor lumeşti. Erau aşa cum îi rînduise vremea, cîntători de codru şi supuşi libertății fără oprelişti. In-

floreau la Nedei, ori piereau ca roua pămîntului în vrăşmăşia vreunei încăierări.

Cineva aruncă o roată de cetină peste flăcări, fumul le intră în ochi, făcîndu-i să-njure, şi Tatomir sparse liniştea cu un hohot de rîs, speriind deopotrivă caii şi păsăretul nopţii.

— Ce ai, vere, de rîzi ca prostul la spovedanie, îl certă un flăcău dintr-o tohoarcă miţoasă.

Haiducii săriseră însă din muţenie şi tăbărîră pe capul lui Tatomir cu glume de tot felul, bucurîndu-se de întîmplare.

Numai Sfîntu nu ieşea dintr-ale lui, pîndind amărît scurgerea nopţii, tresărind la orice foşnet al pădurii, cu gîndul la Voinea.

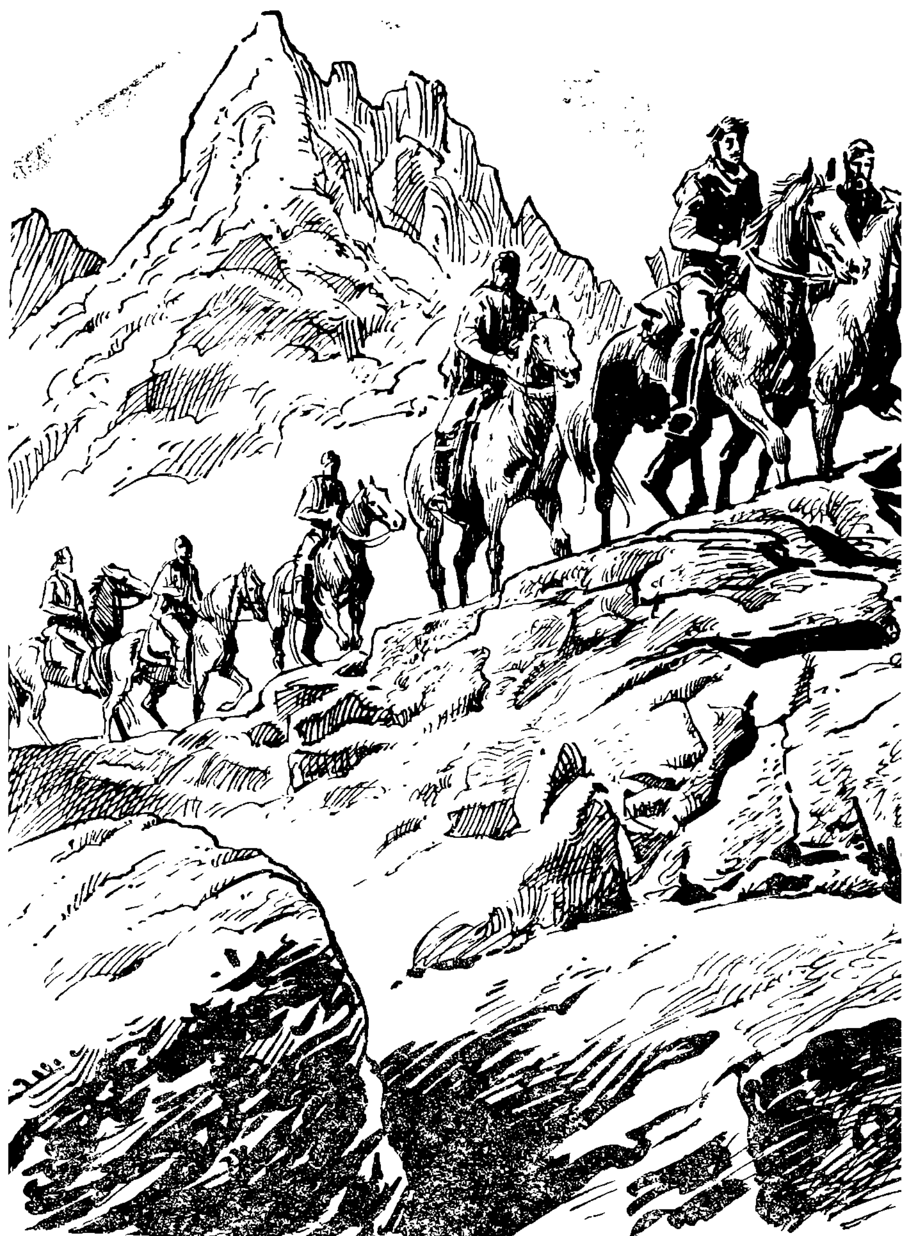
— Să ştii că l-au găbjit arnăuţii, băgă Tatomir de seamă la el şi cine ştie unde l-or duce. Eu spun, căpitane, că n-ar trebui să-l lăsăm. Cînd o auzi frate-su Ciungu că ne întoarcem fără el, muică, ce-o să ne mai scuture praful din baibarace !

O vreme, toţi amuţiră iar, de parcă amărăciunea lui Sfîntu le furase cuvintele, lăsîndu-i pustii.

Luna sparse noaptea într-o margine, dezvelind din pîclă locurile, focul se subţiase aproape de stins, şi văzură Lotrul ca un paloş argintiu pictat pe fundul văii, suind pînă la ei, cu miros de cetină stropită ca un abur născut din sufletul răbdător al muntelui.

Tatomir se apucă să fluiere încet, un cîntec din bătrîni, zgîriind cu pintenul de la marginea vetrei de o noapte, cercînd să alunge gîndurile căpitanului, măcar că nici lui nu-i venea să uite. Îl ascultau toţi, şi, parcă deodată clopotul îndepărtat sună iarăşi plutind sub lună ca o chemare.

Bătea a primejdie, ori a sărbătoare şi haiducii şovăiau între mînerul sabiei şi semnul crucii, pînă să înţeleagă că clopotul acela era, în fiecare din ei, semnul pămîntului pe care îl călcau deopotrivă între leagăn şi mormînt. Se gîndeau la viaţa lor, care, ca o pasăre venea şi se ducea la o vreme, la popasul dintre două încălecări — care, de multe ori, era şi ultimul — la drumurile fără capăt colindate în slujba slobozeniei, niciodată destulă pentru toţi nevoiaşii lumii.

Focul pierise de mult sub un giulgiu de cenușă alburie, și se umezea dinspre zori, cînd, prinseră ropot înfundat de copită apropiindu-se dinspre drumul Brezoiului.

Săriră în picioare cu ochii pironiți într-acolo, și curînd, văzură călărețul care se oprise la marginea unui dîmb, iscodind locurile dinaintea lui.

— E Voinea, căpitane ! șopti Tatomir și țîșni spre noul venit strigîndu-l tare pe nume.

Voinea descălecă scurt, ca să dispară apoi în brațele uriașului, cuprins de o nestăvilită bucurie. Îl trase în tabără, în vreme ce calul venea șchiopătînd ușurel în urma lor.

Sfîntu îl cuprinse tremurînd de după umeri apropiindu-și-l încet, ca pe un frate iubit, sărutîndu-l pe tîmplele ude, pe ochii și pe fruntea largă, tăiată în cute subțiri.

— Bine că veniși, frate Voineo, șopti. Te-am așteptat. Bine că veniși !

Voinea se prăbuși pe un capăt de buturugă, cuprinzîndu-i pe toți cu o privire grea. Îi așteptau cuvintele.

— Am fost vîndut, fraților, zise, și nu l-am putut vedea pe măria-sa Tudor.

Voinicii fremătară scrîșnind.

— Se zvonește că va trece Oltul cu toată oastea, îndreptîndu-se spre București. Abia acum pricep că boierul acela nu avea cum să-mi dea carte cu pecetea lui, de vreme ce Tudor nu era la Vîlcea.

— Ah, se scărpină Tatomir cu mîna în chica răvășită, ticălos vînzător ! Dacă...

— Nu-i vreme, frate, îl opri Voinea îngîndurat. Acum alta-i buba : auzii că dinspre Sibiu coboară Ipsilante cu eteriștii lui. Aci nu pricep ce vor. Să-l întîlnească pe Tudor la Vîlcea, ori să ajungă la București înaintea lui. Strîmtorile Oltului le ține Iancu Jianu, dar n-o să-l poată opri. Ipsilante are oaste multă și pe urmă nici motive să se pună rău cu el, Jianu n-ar avea. Fără numai dacă hotărăște Tudor altfel.

— Mama lor..., scrîșni un flăcău îndesat și larg în umeri. Ăștia fac răzmeriță pe pămîntul nostru în loc să meargă să se bată la ei acasă. N-o să iasă nimic bun.

— Și eu mă gîndesc la fel, urmă Voinea cu ochii în spuza vetrii. Vorba e ce facem noi acum ?

— Tu ce propui ? întrebă Sfîntu privindu-l îngrijorat. Voinea tăcu îndelung. Chibzuia mușcîndu-și buza de jos,

obicei pe care Sfîntu îl ştia de mult. Într-un tîrziu vorbi, privindu-i de parcă îi lua pe toți martori ai hotărîrii lui.

– Vom merge să-l aşteptăm la Gura Latoriței. De acolo, o să trimitem un om sub Tîrnovul să-l aducă pe Ciungu cu ai lui. Altul va pleca la Capra Foii, să-i coboare pe ai mei, care aşteaptă semn. Dimpreună trecem prin Valea Frîntă şi îl luăm şi pe Mălai. De Breazu dăm uşor înspre Gura Lotrului, dar cu el o să fie greu că nu-l are la inimă pe Jianu, știți voi... Cînd vom fi cu toții olaltă, o să ținem sfat. Și cum s-o hotărî, așa facem.

– De prin părțile noastre se scoală satele, începu Tatomir cu gîndurile departe și ies la cîmp întru întîmpinarea măriei sale. Unii zic cum că ne-ar fi frică să ne arătăm și noi, dar greșesc. Tocmai lucrul fără chibzuială strică tot uneori. Vom ieși, nu zic nu, măcar de ar fi cu folos și n-om pieri geaba pe unde ne-or sticli ochii.

– Toate-s cu folos, frate Tatomire, murmură Sfîntu, uitîndu-se în el ca într-o fîntînă. Și viața, și moartea au folosul lor hotărît. Cine nu se naște pentru ceva nu are pentru ce muri. Mai bine lipsă. Jianu o să bage în focul vîltorii trei sute de viteji. Toată floarea tinerimii de prin satele Oltului, care s-au pustiit o dată cu el. I s-or usca ochii şi inima după cîți or pieri, da-i musai. Noi sîntem încă pe-atîția și, de-o da Domnul, om învinge. De nu, ne-om duce cum e datul. Tudor nu s-a ridicat fără socoteală, știi, dar noi trebuie să-l urmăm, că de aia au pierit destui ca el fără sprijinul mulțimii.

– Așa-i, aşa-i ! întăriră surd haiducii.

Spre zi ridicară tabăra şi porniră la apa Latoriței să facă strigare.

*

Locuri de legendă, locuri de frumuseți şi spaimă, împrejurimi martore la întîmplări care niciodată nu vor putea fi cuprinse de pana cuiva, fapte şi oameni care au pierit o dată cu timpul în curgerea de neoprit a apelor şi-n neclintirea de veacuri a cremenei.

Latorița năvălește furtunos, tăind printre lunci lăstărite şi dimpreună cu Lotrul formează o lance vie care se împlîntă vuind în coapsa muntelui. Jur împrejur, celelalte povîrnişuri coboară bolovănit înspre albii, cuprinse de brîul verde al fagilor, pe alocuri cuprins de aurul timpuriu al

toamnei, ici colo ascunzînd cărări subțiri, umblate de munteni puțini, cu pasul repede, și fiare de tot felul.

O părere de drum, şerpuiește supus după meandrele Lotrului, dispărînd în despicătura ca de baltag care strîmtează trecerea spre liniştea de la Capra Foii.

Pe aici s-au scurs în băsmuiri și spaime hoții lui Leandru, supuși doar legii flintei şi baltagului, pe aici a trecut singur Petru al lui Bardaşu, căutîndu-şi turmele pierite fără urmă și, ca-n vechile balade, a căzut lovit de răutatea tovarășilor lui, rămînîndu-i trupul zălog nopților de vară tîrzie, pînă cînd s-a îmbunat pămîntul să-l acopere ferindu-l pentru vecie, astupîndu-i înlăuntrul fluierului cu țărîna sunătoare a curgerii în vreme. Și tot pe aici se află de veacuri drumul niciodată însemnat al urșilor, care trec înspre pustietățile de la Tîrnovul ori Petrimanul, la vremea cînd toamnele se sfîrșesc pe malurile prelungi.

În dimineața de care pomenim paisprezece călăreți urcau, legănat, drumul Lotrului, bătuți cu rouă și poleiți în roșeala soarelui de septembrie. Nu se temeau. Locurile cu primejdie rămăseseră departe în urmă, iar, pentru ce li s-ar fi putut ivi, erau destui și bine pregătiți. In fiecare spete moțăia o durdă, brîiele înfloreau des mînerele pistoalelor și jungherelor, iar de șeaua înaltă mai toți aveau prinse săbii grele ori baltage cu coadă lungă. Urcau cîntînd, mai bine spus murmurînd un oftat de cîntec, care, o dată scăpat de pe buzele lor, se împletea cu șușuitul apelor, încît nu puteai şti cine cîntă cu adevărat. Ori poate că nu cîntau ei, ci Lotrul îi aducea, prin cîntec, aici în țara lui, îi aducea ca pe un suflet umblător al pămîntului de oriunde, cine ştie...

Voinea şi Sfîntu călăreau alături privind, unul, fulgerarea de argint a peştilor în apele verzi, celălalt, aurul subțire cu care se poleiau de vreme fagii neclintiți. După ei veneau ceilalți voinici şi, tocmai la urmă, Tatomir, închizînd valea cu spatele lui lat ca o poartă vie. Murgul lui răsufla din greu sub povară învăluit într-un abur trandafiriu.

Ajunși la întîlnirea apelor, căutară mai la deal, pe cursul Latoriței, un vad nu prea adînc, pe care-l trecură intrînd într-o poiană largă cercuită cu lăstăriş des, unde se opriră descălecînd.

— Rămînem aici ! hotărî Voinea, cuprinzînd locul cu privirea. Șandrule !

Un flăcău, cu plete castanii și mustața răsucită, se apropie scuturîndu-și praful din veșminte.

– Te duci la Capra Foii și vii cu oamenii de acolo.

– Cum dau de ei ?

– Treci pe la moș Urcuș, paznicul stînelor domnești. O să-ți spună el ce și cum. Vezi să nu aibă niscai oaspeți cu mundir [1]. La noapte să fiți aici.

– Atunci plec.

– Ia calul meu cu tine. E mai bun, și, oricum, el se întoarce înapoi. Dacă e ceva, aflu.

Șandru încălecă din nou și curînd tropotul calului pieri.

– Pe căpitanul Ciungu îl găsesc eu, sări Negrea dintr-o lature. Dau să-i văd și pe ai mei ! mai adause plecîndu-și ochii.

Voinea se uită lung la el, urmărindu-l cum își răsucea cușma în mîinile crăpate. Mai erau și alte pricini pentru care Negrea cerea învoială. Voinea auzise el ceva, dar flăcăul, un zdrahon pe cît de mare, tot pe atît de timid, își ascundea cu grijă ofurile.

– Bine, Negreo, zise el încet. Te duci tu. Spune-i lui Ciungu să nu mai aștepte pe nimeni, că nu-i vreme. Cîți sînt, cu ăia să vină.

Flăcăul încălecă la rîndul lui, dispărînd parcă gonit de furii. În tot acest timp, Sfîntu împărțise tabăra, hotărînd oamenii de pîndă și strînsul merindei pentru seară. Unii se afundară în munte după lemne și, curînd, baltagele lor se auziră tocănind.

– Bun așa, grăi Sfîntu întorcîndu-se. Dacă avem noroc și nu se întîmplă nimic, mîine vom fi aproape o sută.

– Așa, murmură Voinea, cătîndu-i greu în privire. Mă gîndesc numai la Ciungu și la ai lui. De cînd s-au deprins cu pustietatea, au uitat poate lupta cu sabia și pistolul și nu-i bine. Noi ăștia mai dinspre lume le-am mai încercat.

– Păi, nu-i tocmai așa, îl opri Sfîntu, deodată înviorat. Gîndește-te la viața alor lui. La asprimile vremii și la încercarea cu fiarele. Sub Tîrnovul nu-i chip cu urșii la vremea asta. O dată cu toamna dau buluc în părțile alea.

– O fi, nu zic nu, da una-i ursul la zece pași și alta arnăuții domnești cu flinte bune. Și cu spada se pricep. Adă-ți aminte de căpitanul Frîncu.

---

[1] Mundir – haină purtată de arnăuți.

— Îmi aduc, se mohorî deodată Sfîntu.

Cu doi ani în urmă, la Nedeia Vîlcenilor a vrut să fugă cu sora lui Mălai. Frîncu i s-a pus dinainte, de parcă lui trebuia să-i pese de asta. S-au încăierat. Dumbrițo, speriată, s-a întors la frate-su mărturisindu-i. Mălai a vrut atunci să-l taie, dar tot Frîncu s-a opus spunînd că numai cu el are a face. S-au bătut în săbii și Frîncu l-a rănit adînc în umăr. Putea să-l omoare, dar n-a făcut-o. A zis doar atît : „De dragul ei te iert". Și s-a dus într-ale lui, lăsîndu-l umilit acolo.

Nedeia s-a spart iar lumea a vorbit mult de întîmplare. Sfîntu nu-l putuse ierta însă. El se credea, și o dovedise, că era cel mai bun luptător cu spada din cîți se aflau și nu înțelegea purtarea lui Frîncu.

— Te-am supărat, frate, vorbi împăciuitor Voinea.

— Lasă...

În clipa aceea, nici unul din ei nu bănuia cît de curînd aveau să-l întîlnească pe căpitanul Frîncu. Îi opri din vorbă strigătul cuiva. Bolovanii mărunți se rostogoleau la vale printr-o curmătură de stei huind. Unul din flăcăi venea de-a berbeleacul de parcă cineva îl azvîrlise dintr-o gură de durdă. Venea învălmășit cu lemnele pe care le adunase și undeva printre ele luci scurt tăișul baltagului căzut. Haiducii puseră mîna pe arme. Se auziră trosnete asurzitoare de crengi frînte, muntele parcă se clătină o clipă, și, deodată, un urs uriaș a apărut dintre cetini mormăind furios, cătînd cu ochi sîngeroși la cei adunați în poiană. Caii smulseră lăstarii de care erau priponiți, pornind în galop care încotro și nechezînd speriați.

Voinea trase fără să nimerească, Sfîntu se repezi și el, dar urletul lui Tatomir îi încremeni. Uriașul stătea la cinci pași de fiară cu jungherul în mînă, așteptînd. Ursul se pare că înțelese strigătul acestuia și se îndreptă mai domol înspre el, cumpănind. Om și fiară se priviră o vreme cu ochi de gheață. Pentru ei lumea din jur nu mai exista.

Haiducii făcură cerc în vreme ce unii alergau după caii răzlețiți. Toți prevedeau o încercare pe cît de neprevăzută, pe atît de periculoasă pentru Tatomir. Soarele se răstignise drept în mijlocul cerului, apele se trăseseră în ele, parcă deodată mai tăcute, pînă și păsările nevăzute amuțiseră în cetini.

Tatomir aștepta neclintit, cu umerii ușor îndoiți înainte și cu mînerul jungherului proptit în podul palmei.

Sfîntu vru din nou să intervină, dar brațul cuiva îl opri greu. Și, brusc, ursul se aruncă asupra lui Tatomir, prăvălindu-l. Fu o învălmășeală de trupuri care se zvîrcoleau atît de repede, încît nu puteai ști care pe care. Curînd începu să țîșnească sîngele iar Tatomir, printr-o sforțare, prinse capul fiarei în îndoitura brațului stîng, pe cînd dreapta lovi de mai multe ori adînc în crucea pieptului acoperit de blană. Animalul zvîcni puternic și flăcăul sări în picioare lăsîndu-l să agonizeze într-un luciu întunecat ce închega repede iarba din jur. Curînd nu mai mișcă.

Soarele porni liniștit spre apus, apele se auziră iarăși doinind între maluri, păsările uitară spaima continuîndu-și cearta întreruptă, ochii haiducilor cuprindeau încă tulburi colosul de la picioarele lor și umerii sfîșiați ai lui Tatomir.

Numai undeva, în munte, se porni un geamăt înăbușit care se depărtă însă repede, nedumerindu-i pe cei din poiana ascunsă vederii.

*

Tîrgul vuia de călărime domnească, printre care puteai zări distinct pîlcurile turcești, spahii crunți, înveșmîntați în roșu-stacojiu, oastea cu plată a domnului, trimisă la fruntariile Oltului, cu poruncă să-l oprească pe Tudor dacă acesta ar fi cutezat o trecere spre București.

Pretutindeni pe uliți, izbucneau țipete de copii, ocări grele și înjurături în toate limbile pămîntului, de era un haos ziua asta acoperită de colbul învîrtejit al copitelor, de scrîșnetul armelor și nechezatul fugarilor stăpîniți în trap.

Negustorii trăseseră obloanele caselor, ca în vremea marilor năvăliri, uitîndu-se speriați prin crăpături la foiala de afară.

Cineva strigă niște porunci într-un grai nedeslușit, și glasul răzbătea sugrumat în frînturi peste vînzoleala oastei, pînă cînd larma prinse a se potoli cu încetul, de nu se mai auzea decît fornăitul cailor și respirația grea a piepturilor strînse în mindire. Un pașă turc, cu obrazul ca o prună smochinită, suit în pridvorul casei Vîlceanului, vorbi într-o românească îndoielnică încercînd să se facă înțeles.

— Tudor Vladimirescu, mare răzvrătit la împărăţie ! Afurisit şi porc de cîine ! Nu lăsam la Olt ! El răsculat ţara de ghiauri, mult rău făcut luminatului sultan ! Poruncă : trimiteam oaste pe Olt în sus, unde tîlhar Iancu Jian mult rău facem. Poruncă : trimiteam oaste pe apă mică, Lotru, unde iar tîlhari mulţi. Asta mergem căpitan Frîncu cu neferii lui. Poruncă : ţineam tîrg Vîlcea pe unde nici un răzvrătit nu trece. Alt oaste mers la Drăgăşani, la fel poruncă. Din voia luminat sultan, prin gura de la voievod ghiaur, am zis.

Turcul coborî din pridvor, ajutat de arapii lui buzaţi, după care se pierdu undeva în măruntaiele casei, de unde răzbi în afară un miros viu de cafea, stîrnind nasurile oştimii.

Se porni iarăşi vînzoleala, colbul, aşezat o vreme, prinse a sui din nou către obrazele asudate şi pînă departe spre fruntarii răsunară împuşcături şi blesteme care ţinură pînă ce ziua se muie de lumină, pînă ce albastrul cerului deveni violet, tivit cu purpură. Atunci, glasul muezinilor, suiţi pe creştetul dealului Capela se împleti în rugăciuni către Alah, umilindu-se pentru viaţa prea măritului sultan, pînă cînd noaptea îi învălui în tăcerile ei, ogoindu-i în somn.

Luna scăpără ca un jungher smuls din cremenea Ţurţudanului Mare, tăind rană de argint într-un cer de septembrie spuzit cu stele înalte nepăsătoare.

*

Nimic nu e mai greu ca aşteptarea. Pîndarii vestesc de departe ce se întîmplă ori nu se întîmplă, folosind graiul păsărilor de noapte. Greierii deapănă sub lună, sub aceeaşi lună ca un jungher sărit din teaca munţilor, apele îmbrăţişează stins, genunchii cremenii, trecînd...

O răsuflare de vînt înclină tîmplele fagilor, focul dintre bolovani muşcă sîngeriu într-o parte, miroase a început de toamnă pămîntul şi voinicii dorm răsuciţi, visînd or ba, dorm în braţele pămîntului,

Voinea sforăie uşurel cu capul pe umărul lui Sfîntu. L-a doborît osteneala, în vreme ce Tatomir mormăie prin somn zvîcnind din umerii răniţi, alungînd un urs imaginar, care revine chinuitor brobonindu-i fruntea largă.

...„Tu să nu adormi, Sfîntule, îşi zicea acesta, să nu adormi. Bucură-te de noaptea asta şi de cerul care nu

se clatină sub greutatea stelelor, bucură-te de răsuflarea ortacilor tăi și ascultă-ți inima care bate slobodă numărîndu-ți anii, poate mîine va fi ultimul tău răsărit, poate mîine, în locul capului, care-ți odihnește pe umăr, va cădea lanțul temniței ori paloșul dușmanilor mulți. Lasă să curgă prin tine toată vlaga secundei, bucură-te de strigătul greierilor, și încearcă să înțelegi truda ta, neliniștile de tot felul care te bîntuie și credința că toate au un sfîrșit. Visează fără să adormi la sfîrșitul pe care îl vrei, pentru care ai tras paloșul uitînd cum arată o casă și o bătătură plină de copii. Bucură-te fără să adormi, căci Dumnezeu nu-ți dă de două ori dreptul acesta"...

Din huietul neîntrerupt al apelor, o cucuvea strigă într-un fel anume, furîndu-l de gînduri, tresări încercînd să deslușească, țipătul păsării se repetă vestind și Sfîntu îl trezi ușurel pe Voinea, șoptindu-i să stea și să asculte. Cucuveaua mai țipă o dată, și, parcă îndepărtat, pămîntul începu să duduie într-un fel anume sub urechea lor.

Dinspre drumul Lotrului apărură curînd umbrele lungi ale călăreților, tăind apa Latoriței, desenîndu-se pe zidul luminat de flăcările focului. Glasul pîndarului îi opri dincolo de cercul poienii, întrebîndu-i cine sînt :

– Păi, dacă n-om fi duhuri, atunci se cheamă că sîntem oameni, răspunse cineva cu o glumă și vorbele lui treziră cu totul tabăra. Apărea Șandru urmat de un snop de călăreți, pe care cei doi căpitani îl prețuiră ca la treizeci de săbii. Noii veniți descălecară sprinteni.

– Îi adusei, căpitane, rosti Șandru ostenit. Veni și moș Urcuș cu ei...

– Păi cum, mă !?

– Uite-așa. O dădu dracului de stînă domnească și gata. Ce știu eu ce are moșul în scăfîrlie.

Și fără să mai aștepte nimic, Șandru se culcă învelindu-se în tohoarca pe care o deznodase de la șeaua calului.

Între timp, un moș mic și prăpădit ca o surcică se apropiase cu cușma în mîini.

– Să trăiți, căpitanilor !

– Bine veniși, taică Urcuș, întîmpină Sfîntu. Da cum îți căzu să te pui pe drumuri la bătrînețe ?

– Care bătrînețe, căpitane, se îmbățoșă moșul ? Unde scrie una ca asta ? Adicătelea eu să țiu de grija fripturii bogătanilor și voi tinerimea să puneți țara la cale, de

capul vostru. He, he! ce știți voi ce zace în capul ăsta!

Și moșul se pocni cu căciula peste țeasta pleșuvă.

— Bre, da mare coțcar ești! adause și Voinea umflîndu-se de rîs.

— Ia uite unde-mi era înțeleptul! Și eu habar nu aveam. Păi dacă tot veniși, musai să-ți dau de lucru. Ce-mi știi face?

Voinicii rîdeau pe margini, dîndu-și coate. Cineva mai aruncase lemne pe foc și chipurile se deslușeau de-a binelea. Moșul însă nu era pus pe glume. Se supără de primirea ce i se făcuse și porni într-o lature să-și caute loc de hodină.

Deodată, un chirăit puternic sfîșie noaptea și bătrînul țîșni înspăimîntat drept spre pălălaia focului. Gata gata să se aprindă, de nu apuca Tatomir să-l prindă de gulerul baibaracului.

— Ce făcusi, taică, hohoti uriașul, vruseși să te afumi de șerpi? Moș Urcuș arăta îngrozit înapoi și din clănțăneala dinților lui, noii veniți înțeleseră că dăduse peste un urs care dormea, sau cam așa ceva.

Cei din tabără se tăvăleau de rîs înecîndu-se în lacrimi. Lui Tatomir mai să-i plesnească sforile la cojoc de atîta opinteală, cînd glasul cucuvelei se făcu auzit dinspre izvorul Latoriței. Amuțiră. Semnalul se repetă din nou și toți înțeleseră că sosea Ciungu cu ai lui.

Voinea trecu singur vadul să-i întîmpine. Un șir lung de călăreți ieșea din strînsura muntelui, bărbați puternici cu obraze dăltuite de lună, înveliți în tohoarce mițoase, zăngănindu-și armele și căpestrele din lanț subțire. Caii mărunți depănau spornic apropiindu-se. Din fruntea lor, se desprinse un voinic cu barbă și plete lungi, care, sărind din fuga calului, nimeri drept în lărgimea brațelor lui Voinea.

— Bine că veniși, frate, zise strîngîndu-l la piept.

— Venii, cum altfel? Mă prîsleo mă, dar te făcuși bărbat tare, nu glumă. Într-un an crescuși cît în șapte.

Ciungu îl privi lung pe frate-su, de-ți era cu mirare să vezi priviri atît de blînde la un om fioros ca el. Era mai scund decît Voinea, dar mult mai larg în umeri. De la cotul brațului stîng, tăiat într-o întîmplare de care nu-i plăcea să amintească, apărea o drughineață din lemn uscat de corn, împănată la căpățînă cu ținte grele de oțel. Datorită brațului cu care izbea nemilos, ajunsese

vestit în toţi Munţii Căpăţînii şi pînă dincolo spre Jiu, numele lui era pomenit în cîntece de oropsiţii pămîntului. Cînd intrară în tabără, cerul plesnea într-o margine pălind chipul stelelor. Luna se sfîşia între culmi şi tot dinspre acolo răzbătea un vaier prelung, abia auzit, un fel de iaaaah... care însemna cîntecul munţilor, un cîntec şoptit ca o taină, niciodată dezlegată de muritori.

*

Optzeci de cai aşteptau bătucind poiana sub copite, fornăind şi zburlindu-şi coamele lungi, printre care voinicii meştereau la tarhaturi, poleiţi cu soare blînd, strălucitori în arme de tot felul şi nerăbdători să pornească.

— Fraţilor !

Braţul lui Ciungu vîjîi icnit prin aerul subţire, înfigînd drughineaţa în cerul albastru de deasupra capetelor.

— Sîntem aici o samă de viteji, ridicaţi din vatra munţilor străbuni, şi ne-am adunat din nevoie şi lipsă de mai bine. De la Jiu vine domnul Tudor cu ţara şi, unde e ţara, musai să fim şi noi ! Vom trece pe la Valea Frîntă, să-l luăm pe căpitanul Mălai cu ai lui, iar înspre Tîrgul Mare, ne unim cu voinicii lui Breazu şi, împreună, ieşim la Olt. Cine are lipsă de bărbăţie să se ducă într-ale lui. Nu-i cu supărare. Cine nu, înainte !

Drughineaţa fulgeră înspre vărsarea Lotrului şi vitejii porniră în trap săltat. În urma lor, tabăra de o noapte mai păstra încă, sub spuză, căldura ceasurilor de blîndă hodină.

*

De pe culmea Hotăranului, priveliştile se mînau una după alta, pînă departe la munţii cei albaştri pieriţi în ceţuri nedesluşite.

Beldiman, ciobanul, cuprindea cu ochii lui încă buni, toată valea Lotrului din Întorsura Luncii spre tîrg, pînă sus la Cheile lui Simion. Cale de un ceas şi mai bine, călare, un om trecea prin toate cîte le vedea el, ostenind de mers. La poalele Hotăranului, lărgimea ce se cheamă Popasul Cucilor, se răsfira ca o mînă verde deschisă darnic spre cerul de deasupra.

Bătrînul sta în priveală, sprijinit în bucium, că ce alta era să facă, în vreme ce turma păştea ocrotită de ochii dulăilor mulţi. Se gîndea la ale lui, destule, ori poate

la Ţara asta a Lotrului cu oamenii şi veşniciile ei. Toamna îşi începuse colindul, aurind, ici colo, spinările răbdătoare ale munţilor, morile de pe rîu porniseră măcinişul de încercare şi pînă la el suia miros de fumuri amestecat cu porumb nou rîşnit, de-i îmbăta fiinţa aruncîndu-i cu gîndul la apropierea coborîşului de iernat.

Pînă una alta, era încă bine, păşunea nu se pîrjolise de tot, iar puricii alergau prin tohoarcă moleşiţi de aceeaşi blîndă căldură a verii care trecea.

Şi cum stătea hodinind printre gînduri, băgă de seamă la dulăii care ciuliseră urechile, uitîndu-se undeva anume, privi şi el într-acolo şi văzu oaste multă şuvoind pe la Întorsură, grăbind pe Lotru în sus. Se întoarse spre Cheile lui Simion, ca şi cum ar fi vrut grabnic răspuns la o întrebare, ca să vadă şi dintr-acolo alte pîlcuri de călăreţi şuvoind la vale. Ba i se păru că prinde cu urechea şi o undă de cîntec voinicesc ce ajungea prin tării pînă la el.

Cumpăni cele două oştiri, înţelese că cei care suiau erau mai mulţi la număr, şi desluşi, după mindire, ca fiind oaste domnească. Hotărî ca, într-o jumătate de ceas, avea să se întîlnească la Popasul Cucilor, încăierîndu-se. Întoarse buciumul cu gura la răsuflarea văii şi ăuli prelung vestind de primejdie, ăuli cu dulăii puşi pe lătrat la picioarele lui, pînă cînd călăreţii din deal se opriră la Culmea Hotăranului. Înţeleseseră semnul şi stăteau la cumpănă. Cînd bătrînul privi spre Întorsură, văzu că şi oastea domnească se oprise şi pricepu că şi acolo, buciumul vorbise la fel de cuprinzător. Ăuli într-un anume fel, dar oştile porniseră la galop întins şi nici o putere din lume nu avea să le mai oprească.

Pînă la Popasul Cucilor drumul se scurta măcinat de copite şi, curînd, izbucniră în poiană, ca două ape nestăvilite, încleştîndu-se de-a dreptul. Valea se umplu de sclipătul armelor, de pocnetul durdelor şi de nechezatul sîngerat al cailor. Dulăii o tuliră la vale, părăsind genunchii ciobanului, turma se învîrteji adunîndu-se spăimîntată, buciumul se lipise de buzele inimii, mugind, pînă şi munţii se mohorîră parcă deodată, cînd bătrînul văzu coborînd printr-o crestătură de pădure bărbaţi cu securi şi baltage, dispărînd şi ei în vălmăşagul peste care se netezea o pîclă de fum plumburiu. Pe urmă, năpustiră cîinii şi bătrînul mai apucă să-i vadă cum se repezeau

la burta cailor domneşti, dulăii lui învăţaţi la urs, purtînd ragile cu ghimpi, sfîşiind totuna, oameni şi dobitoace, bătîndu-se turbaţi ori pierind sub focul paloşelor dimpreună cu oamenii pămîntului pentru care săriseră.

În vale ieşise moartea la cosit, ochii lui Beldiman se umplură de lacrimi, în vreme ce buciumul continua să geamă sfîşietor, rănit în strigăt de sufletul care nu mai putea. Munţii se mohorîră şi mai tare strîngînd Popasul Cucilor într-o chingă de cremene, şi soarele plesni ca o rană vie drept în creştetul celor încăieraţi săgetîndu-i fierbinte, frîngînd oţelul armelor, moleşind vigoarea braţelor pînă la amorţire, pînă la nemişcare. Începeau să se aleagă învingătorii, cei rămaşi să judece la urmă, şi Beldiman văzu, prin ceaţa lacrimilor, prin fumul care se destrăma, cetele haiducilor închizînd într-un inel alb, tot ce mai rămăsese viu din oastea trimisă împotriva lor.

Ici colo, cîţiva dulăi alergau încinşi, mirosind urmele întoarcerii la turma din munte. Se sfîrşise. Buciumul alunecă ostenit între ierburi. Din gura largă, un abur subţire mîngîia firele pe jumătate arse de toamnă. Mai era o suliţă de cer pînă să cadă seara. Cioban şi unealtă, hodineau între două strigări.

*

— Şi acum, căpitane Frîncu, să stăm de vorbă, gîfîi Sfîntu, ştergîndu-şi rana de la frunte.

— Era nevoie de vărsarea asta de sînge ca să stăm de vorbă, Sfîntule ?

— Să taci, vîndutule, tună Mălai, repezindu-se la el. Nemernici ca tine nu merită să calce pămîntul cu talpa. Te sugrum, mă !

Oamenii lui Mălai se uitau fioros la neferii răsuciţi în funii tari, de credeai că acu se reped să-i înjunghie. Mai bine de jumătate dintre ei, bolovăneau lunca cu leşurile lor însîngerate. Haiducii pieriseră în număr de vreo treizeci. Cămăşile lor albe răsăreau ca nişte pete de lumină sfîrtecată printre mindire.

Căpitanul Mălai auzise că haiducii se adunau la Gura Latoriţei, şi le ieşise întru întîmpinare, taman bine ca să aplece cumpăna bătăliei pentru ei. Ciungu şi Voinea tăceau încrîncenaţi numărîndu-şi din ochi căzuţii, printre care Tatomir gemea cu piciorul întors. Căzuse calul peste

el, lovit în frunte de un plumb, și acum se chinuia să se scoale. Cei doi frați săriră să-i ajute. Sfîntu vorbi din nou.

– Frate Mălai ! Șandrule, dezlegați-l. Glasul lui sugrumat și privirea grea arătau că pentru el și Frîncu lupta nu se sfîrșise.

Doi flăcăi tăiară legăturile și Frîncu își frecă încheieturile cătînd mohorît în jur.

– Drace ! Mi se pare că vrei să mă omori, băgă el de seamă la căutătura grea a celuilalt. Abia acum îmi pare rău că n-am făcut-o eu atunci cînd trebuia... și îl privi cu înțeles pe Mălai, dar acesta se întorsese cu spatele tăcînd încăpățînat. Nici lui nu-i venea bine să-și amintească de Nedeia Vîlcenilor și de întîmplarea cu soru-sa.

– Nu nădăjdui, Frîncule, se băgă Voinea între ei. N-ai pe nimeni să te ajute. Numai tu cu sabia. Frîncu se aplecă și culese una la întîmplare. Îi încercă lama biciuind aerul cu ea. Între timp Sfîntu o trăsese pe a lui și acum stăteau față în față pîndindu-se încordați.

– Dacă mă omoară, mai adause Sfîntu, să-l lăsați slobod. Vă cer asta ca pe ultimul drept. Săbiile se încrucișară cu răutatea morții. Fiecare dintre cei doi atacau și se fereau cu atîta iuțeală, încît cei din jur nici nu apucau să vadă cum trebuie.

Obrazul le era la fiecare palid ca piatra de var și numai linia întunecată a ochilor lăsa să se vadă zbuciumul din ei. Erau la fel de buni, încît unii se gîndiră că doar timpul putea hotărî un învingător. Învinșii urmăreau liniștiți sabia căpitanului Frîncu, știindu-l viteaz fără pereche, în speranța că, dacă el va cîștiga, poate or să scape și ei.

De cealaltă parte, haiducii se temeau pentru viața lui Sfîntu cătînd îngrijorați la rana care i se deschisese iar sub tîmplă. În munte buciumul tăcuse de mult și numai un miros de cetină amestecat cu sînge venea să umple nările celor adunați la Popasul Cucilor.

Lamele de oțel aruncau scîntei mușcîndu-se iute. Luptătorii gîfîiau asudați, rotindu-se pe loc, repezindu-se unul spre celălalt într-o încleștare mută, dureroasă. Fiecare din ei prețuia cît patru oameni dintre cei mai buni.

– Ascultă, Sfîntule, șuieră Frîncu între două lovituri. Dacă mor, să nu-i lași să mă arunce la cîini. Sînt creștin ca tine și am dreptul la partea mea de mormînt. Nu se poate să nu înțelegi.

— Înțeleg ! mormăi Sfîntu.

Pe urmă, fandă lung și, într-o rotire de semicerc, sabia neferului zbură pe la urechea lui Ciungu, pe cînd oțelul haiducului izbi în grumaz, așa cum ai intra devreme cu coasa într-o margine de lan ostenit.

Frîncu se prăbuși. Undeva în munte zbucni un pîlc de păsări țipînd și bătînd din aripi. Voinicii răsuflară ușurați.

— Păcat ! șopti Sfîntu. Aș fi vrut să-l cruț, dar armele au vorbit în locul nostru.

Mălai tăcea îngîndurat, uitîndu-se la cel ce murise. Într-un tîrziu, vorbi spovedindu-se :

— Era logodit cu sora mea... Îmi jurase că pleacă de la oaste, dacă i-o dau de nevastă. Am primit. Nu s-a ținut de vorbă, nu. Acu să-l ierte Dumnezeu dacă vrea, ori poate, că eu nu mai am cum. Îi întinse mîna lui Sfîntu. Și tu să mă ierți, frate, dar nu puteam altfel.

— Lasă, lasă, șopti moale celălalt.

Îl îngropară pe viteazul, dar nechibzuitul căpitan, într-un dîmb la marginea Lotrului.

Doi dintre flăcăi, îi ciopliră o cruce din lemn de fag și-i priponiră calul de ea. Tîrziu, cînd lumina prinse a se stinge în felinarul zilei, cînd ultimul leș era de mult hrană păsărilor, calul speriat de singurătate, smuci priponul pornind în galop. Atîrnate de șaua înaltă, armele celui rămas la Popasul Cucilor, scînceau sinistru printre fagii nepăsători.

*

Furtuna bîntuia cu mînie peste lume, harapnice lungi biciuiau muntele cu șfichiuiri de foc, se lăsase deodată frig și pădurea arăta ca un valtrap sfîșiat tremurînd sub greutatea ploii. Se spărseseră undeva baierele cerului, sub Rîpa Galbenă stîna părăsită devenise neîncăpătoare, focul, fumuia umed între bolovani și voinicii tăceau ascultînd mugetele de afară printre care, la intervale de timp, răzbătea nechezatul cailor priponiți sub șopronul de vreme. La mijloc, cei patru căpitani stăteau cercuiți cu bărbiile în piept, îngreunați sub arme, sprijinind parcă în umeri tavanul de bîrne al încăperii. Un val de ploaie și frig îl aduse înăuntru pe Negrea, ud ca un burete, care se grăbi să împingă ușa cu spatele rezemîndu-se de ea ca după o grea trudă.

— Caii s-au speriat rău de tot ! vorbi ștergîndu-și fruntea. Șandru cu oamenii lui abia îi mai pot ține. Acoperișul șopronului e ca un ciur aruncat deasupra și ploaia nici gînd să stea. Dacă mai ține un ceas, e bucluc.

— O să stea într-un ceas, răcni Sfîntu ca să se facă auzit într-o frîntură de tunet. Să-i țină cum poate !

Negrea ieși.

Stropi reci cădeau pufnind în focul din vatră, în vreme ce stîna se cutremură iar sub furia unui trăsnet prelung. Ceva mai departe, un fag bătrîn începu să ardă ca o torță vie luminînd împrejurimile.

Negrea năvăli din nou pe ușă înăuntru.

— Straja dinspre Olt vestește că se apropie niște oameni.

— Sînt mulți ? Întrebarea scăpase de pe buzele lui Ciungu, mai mult cu mirare decît cu teamă.

— Straja nu știe. A prins numai nechezatul unor cai. Căpitanii se priviră cu ochi grei. Cine putea fi ? Negustori ? Oaste ? Ușa sări cu putere, izbindu-se de perete, iar în pragul ei apăru un bărbat înalt cît muntele Țurțudanu, învelit de fulgere, cu tohoarca șiruind și pletele lipite de grumazul vînjos.

— Bun găsit, cățelandrilor, tună el făcîndu-și loc înăuntru. Da ce clocea ți la focul ăsta nenorocit ?

— Căpitanul Breazu ! Voinicii săriră la el cuprinzîndu-l în brațe, zgîlțîindu-l deodată bucuroși, atîrnîndu-se de umerii lui ca niște dîmburi tari, vorbind toți o dată.

— Oho, ho, puilor, că mă huruiți la pămînt ! mormăi el blînd scuturîndu-se.

— Dumneata ne lipseai, neică, zise Ciungu privindu-l lung. Bine că veniși.

— Păi cum așa, flăcăi ? Ce era să aștept pe Olt, că la deal e tare Iancu cu ai lui, iar în vale, la tîrg, e tăbărîtă oaste turcească și arnăuții domniei. Musai să apuc într-a coace spre voi.

— Cum, oaste turcească ? Adică cum vine asta ?! întrebă Voinea privindu-i pe rînd.

— Uite așa. I-au luat-o înainte lui Tudor, ocupînd Valea Oltului în locurile cele mai tari. Au trimis și la Drăgășani putere destulă. Domnitorul tremură de frica pandurilor și a lui Ipsilante. O să fie zarvă mare.

Pe urmă, îi povestiră de lupta de la Popasul Cucilor şi de moartea lui Frîncu.

— Totdeauna m-am mirat de unde ai tu atîta ştiinţă la umbletul cu sabia ! zise Breazu, întorcîndu-se spre Sfîntu. Că doar n-ăi fi umblat prin niscai ţări streine şi noi nu ştim nimic, ai ?

— Poate că am umblat şi pe acolo... ocoli moale Sfîntu. Da între mine şi Frîncu era o datorie mai veche.

— Pricep, frate ! Na, ce te superi ? Zisei şi eu, nu dădui cu parul, şi se uită îngrijorat la Mălai.

— Ne-am împăcat, neică Breazule, nu te teme.

— Păi atunci, se cheamă că-i bine. Na, că stătu şi ploaia ! adause privind prin ochiul de geam afară. Norocul flăcăilor mei, că nu mai aveam unde să-i bag.

Ieşiră cu toţii în bătătura înnoită. În munte, fagul trăsnit ardea nestins. Lîngă şopronul unde se adăposteau caii celor patru căpitani, oamenii lui Breazu aşteptau răbdători cu tohoarcele aruncate pe spinarea fugarilor lor. Erau cam la cincizeci, tot voinici pe sprînceană „oameni buni la toate", cum îi plăcea lui Breazu să-i laude. Se îmbrăţişară, mulţi dintre ei cunoscîndu-se, bucuroşi de revedere. Sfîntu plecă să schimbe straja, urmînd ca, după întoarcerea lui, să ţină cu toţii sfat.

Pe cerul palid vineţiu, cîteva stele clipeau îngheţat, stingîndu-se pe rînd.

*

— Doar toată Oltenia e sub arme ! Ce să mai aştepte ? Venirea turcilor ? Sau să se răzgîndească Ipsilante ?

— Geaba te superi, frate Voineo. Tudor are alte socoteli. Acu două seri am tăinuit cu Iancu Jianu despre asta. El l-a văzut pe domn la Strehaia.

— Parcă nu vă aveaţi la inimă...

— În vremuri ca astea vrajbele mici se uită sau se amînă. Ce să mai vorbim...

— Şi cum a rămas ?

— Păi a rămas că pandurii o să treacă Oltul la începutul primăverii viitoare. E vorba de multe aici. In pragul iernii, nu-i îndemînă omului să plece de acasă. Şi fiindcă veni vorba de Ipsilante. Tudor nu prea are încredere în el. Bine că şi grecul, la rîndul lui, tot aşa gîndeşte.

— Noi ce-o să facem pînă în primăvară, neică ?

— Păi eu zic aşa : că răscoala a început din anul ăsta, iar noi musai să ne ținem de ea. Adică să le stingem focul de sub ceaun streinilor pînă li s-o urî. Pentru noi, iarna asta n-o să fie de hodină, ci de lucrare. Pe Jianu îl lăsăm deoparte, că el are destule. Oamenii lui, trei sute, au tăbărît în Ciuca Gorneştilor, la stîni. Căpitanul vrea să-i păstreze întregi pentru încercarea cea mare. Mulţi n-au deprins a umbla cu armele.

— Și eu zic că e bun sfatul ăsta, frate Breazule, vorbi Ciungu, scărpinîndu-se la piept cu drughineaţa. Adică de ce să slăbim la căldură, că tot plătirăm tribut de sînge la Popasul Cucilor.

— Nu-i rău să răzbunăm fiecare voinic pierit acolo, întări și Mălai. Mă furnică... Eu zic să dăm foc Vîlcii ! Să ardă toţi ca şobolanii.

— Ba, sări Sfîntu care tăcuse pînă atunci. Nu-i aşa. De ce să pătimească şi cei de n-au vină ? Femeile, copiii. Noi nu ne legăm de lume ci numai de oaste. Mai nemerit ar fi să-i scoatem din tîrg pe turci şi pe arnăuţi.

— Dar cum ? Cineva chicoti printre cei strînşi la sfat. Se întoarseră şi-l văzură pe moş Urcuş care mustăcea cu mîna în dreptul gurii.

— A-a-a-a ! Înţeleptul nostru de la Capra Foii.

— Înțelept, da, preciză bătrînul. Păi nu vă zisei că fără mine nu se poate ? Ce credeaţi ?

— Ia zi, moşule, cum facem ? se băgă şi Voinea. Vezi să nu mă faci de rîs, că te trimit praf îndărăt acasă.

— He, he... am zis eu. La carul vostru de muşchi, trebuie musai şi tărtăcuţa mea.

— Și zi o dată, fi-ţi-ar limba...

— Ho, căpitane Mălai ! Ho, că spui ! Eu cred că musai să ne rostuim în pîndă un pic mai jos de Cozia. Pe urmă, vreo şapte-opt dintre noi să meargă în tîrg şi să dea vestea că pandurii trec Oltul pe acolo, Şi să te ţii turcime...

— Na, că nu-i prost moşul !

— Și dacă nu vin toţi ?

— Cîţi or veni ! Pe urmă, om vedea noi ce şi cum şi cu ăilalţi.

— Atunci vă mai spui eu alta, chicoti iar bătrînul privindu-i şiret.

— Tatomire, tu ce spui ?

— Eu nu spun nimic, mormăi uriaşul. Eu mă rog.

— La cine te rogi ?

— La pămînt să ne ţie pe toţi vii pînă o veni primăvara.

Toţi tăcură. La asta nu se gîndiseră nici unul. Numai el... Săracul Tatomir. În el se izbeau toate ca într-o poartă încuiată dinadins.

— Cum ne-o fi datul, încheie Breazu ridicîndu-se. De-o fi una, de-o fi alta, ce mai... să mergem.

*

Şiretlicul lui moş Urcuş prinsese de minune. Ca la o fugă de cal mai jos de mînăstire, Oltul făcea o buclă adîncă, împrejmuită de pereţi drepţi, golaşi. De partea cealaltă a drumului, care urma cursul apei, voinicii se rostuiseră într-un semicerc larg, pitindu-se în stufărişul muntelui cu armele lîngă ei. Caii fuseseră mînaţi într-o rarişte, sub paza lui moş Urcuş şi a încă doi flăcăi.

La lucrarea ce urma să înceapă, bătrînul nu mai era putincios.

Sfîntu plecase cu şase oameni la Vîlcea, să ducă vestea trecerii lui Tudor. Acolo, nimeni nu se îndoia de spusele celor şapte negustori veniţi de peste munţi. Lumea începu să foiască liniştită, uliţele deveniră neîncăpătoare, şi ici-colo se vedeau voinici punîndu-şi fără ocol armele ori aruncînd şeile pe cai.

Ca la trei sute de turci fură văzuţi luînd în goană drumul Coziei, şi, ca prin minune, dispărură şi cei şapte negustori de parcă nici n-ar fi fost. Nimeni însă nu mai avea timp să se întrebe acum, cînd şi încotro plecaseră. Conform înţelegerii, Sfîntu trebuia să-i lase pe musulmani să intre în munte, şi să-i aştepte mai în urmă pe cei ce ar mai fi scăpat din strînsură.

Cam pe la amiază, mica oaste se apropia de Cozia trecînd cu băgare de seamă cotiturile din ce în ce mai multe şi mai umbroase. Însuşi paşa turc călărea în frunte scrutînd bănuitor desimile din jur. Iataganul fulgera rece pe lîngă urechea armăsarului negru, speriindu-l, făcîndu-l să smucească într-o lature.

Ajunşi în bucla Oltului, paşa avu un gînd şi făcu un semn de oprire. Bănui că au fost înşelaţi şi stătu la cumpănă. Locul şi ceasul rău. Durdele trăsniră toate deodată şi douăzeci de musulmani muşcară piatra drumului, zvîrcolindu-se sub copitele cailor înnebuniţi. Pe urmă, porniră la vale bolovanii grei care rupseră rîndurile oastei

aruncînd-o, parte în Olt, parte învălmășind-o pe drum, și mai apoi urletul vitejilor ieșiți de peste tot, năpustindu-se cu paloșele în carne vie.

– Allah !

Cei rămași întregi dinspre turci se bulucirä în jurul pașei trăgînd iataganele. Se porni un astfel de măcel, cum numai lotrii ajunși la capătul răbdării îl știau face.

– Allah !

În fruntea ghiaurilor luptau cinci viteji parcă născuți de negura infernului, mai ales unul cu o mînă de lemn făcea gol dinainte, și pașa slobozi pistolul în el, numai că mănunchiul de plumbi îl primi în piept un uriaș cu chipul sălbatec care se pusese între țintă și armă. Omul cu mîna de lemn urlă înfiorător repezindu-se la dîrlogii armăsarului, însă turcii îi săriră dinainte și pașa, întorcînd pe loc fugarul înnebunit, țîșni la galop cu gîndul să scape. Se mai luară și alții după el, ca la vreo cincizeci, urmăriți îndeaproape de furia pistoalelor care îi mai rări pe la urmă, și o ținură așa într-o întinsoare pînă cînd, drept în mijlocul drumului, răsăriră cei șapte negustori haini cu durdele în mîini. Pașa dimpreună cu ai lui primiră trăsnetul fără putință de scăpare. Cam zece dintre turbane se plecară în moarte, în vreme ce alții săriră în Olt cercînd să-l treacă, dar fură repede cuprinși de vîrtejuri dispărînd pentru vecie. Minunatul armăsar mai țîșni o dată înainte, însă Sfîntu se atîrnă de coama lui trăgîndu-l jos pe pașa, după care, sărind în șea smuci căpăstrul întorcînd fugarul în prăpăd. Pașei nu-i mai putea fi de folos. El se amestecase de acum cu pămîntul ce zădarnic îl călcase. Din urmă, ajunseseră iar vitejii pe cai de împrumut, și geaba căzură în genunchi cei vreo doisprezece turci rămași la mila celor ce nu mai puteau să ierte. Ei pieiră tăiați de Voinea și zdrobiți de drughineața lui Ciungu pînă la ultimul. Cruntă întîmplare la care singurul martor, Oltul, ducea spre departe taina acelui ceas.

*

Toamnă cu vînturi subțiri și ploi fără capăt, codri rari unduind peste cimitire de frunze, zile și nopți pierind în aceeași lumină plumburie ostenită.

Voinicii s-au tras sub tîmplele Matalanei, hăt, departe de urmăritori, între drumul Latoriței și locul ce se cheamă Petrimanul, hotărînd tabără într-un pumn de stîncării,

aproape de trecerea caprelor sălbatice, mai lîngă cer. La Olt, pieriseră jumătate dintre ei, dimpreună cu căpitanul Breazu. L-au îngropat aproape de crucea apelor, întorcîndu-l pămîntului din care venise, lăsîndu-i drept umbrar tăriile Țurțudanului și dînd locului, spre veșnică aducere aminte, numele Brezoiu.

Căzuse poate cel mai înțelept și mai bun dintre ei acum la început de freamăt și arme, cînd țara hotărîse să-și scuture jugul nedreptății. Cine venea la rînd ? Cîți mai aveau să cadă ? Voinea și Ciungu plecau în zori, cutreierînd munții și se întorceau seara tîrziu cu tohoarcele pline de apă, cu ochii grei încărcați de neliniști. Rareori aduceau cîte un ortac găsit cine știe cum și pe unde, cîrpind cumva rîndurile rărite ale voinicilor rămași.

Mălai tînjea cu sufletul după munții lui, aducînd tot mai des vorba despre sfîrșitul lui Breazu.

– Eu sînt mai aproape de el, zicea, or să-l dezgroape apele ori lupii, că l-am lăsat de unul singur și m-am pustiit cu voi în nelucrare.

N-avea dreptate, dar vorbele lui săpau în inimi, dezvelind sămînța îndoielilor, înnegurîndu-i pe ceilalți. La hotarul dintre luptele care îi împuțina, și tabăra de iernat, gîndurile se pustiau o dată cu ploaia de afară, cu merindea puțină și cu grija de ce va fi.

Sfîntu, picat și el în muțenie, colinda prin tabără urmărit de ochii credinciosului Tatomir, cercetînd adăposturile, ori privind la nesfîrșit întinderile vălurite ale munților înspre Horezu. Poate se gîndea la ceva care să-i scoată pe toți din jelanie ?

Într-o zi, Tatomir se apropie încet de el, cuprinzîndu-i umerii cu brațele lui grele.

– Te văd străin cu gîndul, căpitane. Iartă-mă că zic, dar dacă e ceva, nu te ascunde. Poate că doi văd mai bine decît unul. Sfîntu nu-i răspunse. Tăcea privind văile de sub el, pe unde Latorița luneca gălbui sub platoșe de frunze. Ploaia, amestecată cu fulgi înghețați, îi lovea fruntea netedă udîndu-i-o. Tovarășul de arme și de suferinți îi ridică peste tîmple gulerul tohoarcei și oftă și el.

– Vine iarna, căpitane. Ce-o să facem cu caii ? Or să se troienească locurile, iar nutrețul se duce de pe acum. Căpitanul Mălai trage a ducă și nu știu cît o să-l mai putem ține. Voinea și Ciungu bat munții fără mare folos. Mai bine îi ascultam atunci cînd ne-au chemat la Capra

Foii. Pe acolo vremea e mai blîndă și am fi găsit și nutreț. Se duc caii, săracii...

— Și noi ne ducem, Tatomire, și noi ne ducem. Poate că sîntem duși de pe acum, dar nu ne dăm seama. Poate om fi murit de mult, și numai sufletul ne umblă prin coclauri, cercînd să scape. De cine să scape, Tatomire ? De plumb ? De sabie ? Mereu am împins între suflet și arme trupurile noastre nevolnice, le-am lăsat chinuite de lipsuri și răni, ca pînă la urmă să ne adunăm iar în ele ca într-o temniță umblătoare. Și tot așa pîn-o fi să le dăm pămîntului. Rămîne cauza, sau cum o numim noi, legea dreptății și a adevărului. Legea noastră împotriva legii altora, care se cheamă că tot lege e. Da ! Căpitanul Breazu s-a dus un pic mai devreme să înștiințeze acolo de venirea noastră. O să ne ducem și noi la o vreme, dar pînă atunci, musai să facem ce am hotărît.

— Am rămas puțini...

— Și asta-i adevărat, frate Tatomire. Poate a fost nevoie să rămînem așa. Poate n-o să rămînem nici unul. Soarta. Soarta și vremurile...

Din vale, sui pînă la ei urletul unui lup flămînd. Îi răspunse altul, pe urmă încă unul. Poate simțiseră viață între stîncile de sus și se chemau adunîndu-se. Tăcură ascultîndu-i. Treptat, obrazul căpitanului se întunecă de un gînd. Îl privi greu pe Tatomir, în timp ce din vale prinseră iar să se audă urletele fiarelor.

— Tatomire !

— ! ? ?

— Ciungu și Voinea nu s-au întors azi. Cine știe pe unde au luat-o ? Au lăsat vorbă unde se duc ?

— Nu, căpitane. Se duc și gata...

— Cum ? Nici Mălai nu știe ?

Ca răspuns la întrebarea căpitanului, în vale tună glasul unei durde, urmată îndeaproape de încă două pocnituri mai slabe de pistol.

Lupii urlau parcă întărîtați, și cei doi înțeleseră nenorocirea. Se repeziră strigînd spre tabără, în timp ce ploaia continua să cadă peste toate, rece și grea ca un blestem.

*

Ca la douăzeci dintre ei alergau pe cărarea șerpuită, rostogolindu-se peste pripoare, adunîndu-și din fugă armele căzute, îndemnîndu-se unii pe alții. Hărmălaia fia-

relor creştea pe măsură ce se apropiau, urlete și scîncituri printre care răzbătea, uneori, strigătul unui om, strigăt de moarte, ajuns mai mult un urlet și el. Scăpați din strînsura cremenii, voinicii ieșiră într-o lărgime de mărăcini pitici, printre care foiau lupi surii la păr. Mulți, Doamne, mulți și întărîtați. Traseră în ei cu durdele și pistoalele, după care săriră cu săbiile tăind de istov. La mijloc, singur Voinea cu jungherul în mînă, acoperit de sînge ca un duh nepămîntean, lupta apărîndu-și fratele întins la picioarele lui.

Mălai sparse grămada jivinelor năpustite pe ei, lovind adînc de se auzea scrîșnetul fierului în os, urlînd și el o dată cu ceilalți, întărîtat și înfricoșat.

Sfîntu îl scoase pe Voinea din vălmășag, tîrîndu-l într-o margine, acoperit de Tatomir, care, rupîndu-și pala, izbea cu pumnul gol sfărîmînd totuna, fiare, lemne, cremenea. Lumina sîngerie, nedreaptă, a serii se lăsase. Rămași puțini, lupii se depărtară continuînd să cheme, pînă ce durdele încărcate iar, trăsniră în urma lor risipindu-i, pierind în singurătăți.

Căpitanul Ciungu avea gîtul și pieptul sfîșiate adînc. Nici o putere din lume nu-l mai putea întoarce. Murise cu ochii larg deschiși, în care lumina se stinsese cu mult mai devreme, o dată și pentru totdeauna. Între întuneric și moarte, sîngele își pierdea culoarea întorcîndu-se în pămîntul pe care deopotrivă îl călcau oameni și jivine.

*

Coborau prin cernerea subțire, ducîndu-și caii de căpestre, îngreunați sub povara tovarășilor și a dimineții tulbure și geroasă.

Pe la prînz ajunseră la un podiș mic, un fel de căciulă cu fundul drept rostuit între apa Lațoriței și cea a Rudăresei. Pîlcuri rare de fagi agonizau tăcuți sub tăișul vîntului, acoperind ici, colo întinderea pustie. Se opriră. O parte din ei aprinseră focuri mari din mărăcini și crengi umede, peste care turnară țuică de două ori fiartă, ca să ardă cu vîlvătaie.

Caii tremurau privind cu ochi goi flăcările înalte, scuturîndu-și păturile ude, fornăind neliniștiți.

Trupul lipsit de viață al căpitanului Ciungu fu așezat pe o năsălie de brad, în jurul căreia haiducii făcură roată descoperindu-se. Voinea, acoperit de răni, se uita la fra-

te-său lung, cuprins parcă de teama de a nu-l trezi. Singur Sfîntu rămase într-o lature, se apucă mut să sape o groapă în pămîntul tare, izbind cu sapa, dezvelind osul înghețat al pietrelor, adînc, tot mai adînc.

Culmile cărunțeau sub ninsoare topindu-se încet în muțenia cerului de deasupra. Curînd, groapa fu adîncită îndestul pentru a primi în rana ei trupul căpitanului. Așternură cetini pe fundul gropii, peste care întinseră cîteva pături uscate. Îl coborîră pe hamuri nevenindu-le să creadă că se dusese, așa, deodată. Alături, lîngă brațul drept, îi rostuiră armele încărcate și unse cu grăsime de lup, pregătindu-l pentru lunga călătorie.

Nimeni însă nu se încumeta să arunce primul bolovanii peste cel ce fusese viteazul căpitan. Așteptau parcă să-l vadă ridicîndu-se, întorcîndu-se cu adevărul din doinele și baladele pe care avea să le nască în urma lui :

Creangă, frasin înfrunzit,
Căpitanul n-a pierit
Că-i din rouă zămislit
Și ca roua vine iară,
Zăngănind din săbioară,
Cu pistoale-ncins la brîu,
Greu i-e calului sub frîu...

Cîntecul pornise deodată din inimile mult încercate, adînc, răscolitor, înfigîndu-se în aer, răsucindu-se o dată cu vîntul printre fagii pustii, pînă să se destrame în veșnicia cremenii spre aducere aminte, spre legendă.

Slobozîră apoi durdele în cerul plumburiu, în cerul sub care îngenuncheau iubindu-l și urîndu-l totuna. Peste groapa neastupată, fulgerară paloșele într-un ultim jurămînt de neuitare, sfîșiind lumina care nu-și avea mormînt, lumina ultimei zile din trecerea lui Ciungu printre vii. Îi însemnară locul cu un bolovan greu, pe care nimic nu avea să-l clintească, hotărînd să ridice acolo un lăcaș de închinăciune, cînd vremurile o vor îngădui. Dar vremurile nu îngăduie după sufletul oamenilor, ci numai întîmplarea. Locului i s-a zis Ciunget, iar mai tîrziu au răsărit case. Un sat de păstori ascunzînd în ei seninul cerului și răbdarea trecerii prin toate.

— Nu-i drept să ne laşi, frate Mălai. Am rămas şi aşa puţini. Răsfiraţi o să ajungem la cheremul poterilor şi vom pieri fără multă izbîndă.

— O să ne strîngem în primăvară de o samă cu alţii, cînd vom ieşi la Olt să-l întîmpinăm pe domn.

Mălai oftă greu cătînd la ei, dar neclintit într-ale lui.

— S-a dus căpitanul Breazu şi nu-i drept să-l uit atîta vreme. Fratele tău îi aici, mai adause întorcîndu-şi faţa către Voinea, al meu e acolo ! Nu-i putem întoarce, dar musai le sîntem datori cu o apropiere. Nu vă fie cu supărare, dar eu tot mă duc. Socot că acum, iarna, n-o să-mi ceară nimeni samă că m-apropii de lume. Şi pe urmă, soru-mea e singură, săraca. Mai ştiu eu ce-o fi ? De asta şi de altele multe mă duc. Să treceţi să mă luaţi cu voi cînd s-or topi nămeţii. Da ! Că n-oi sta şi-atunci în nelucrare.

Voinicii lui aşteptau semn de pornire şi Sfîntu nu-l mai rugă.

— Cum vrei tu, frate... Numai bine să fie. Te căutăm noi cînd or porni apele. Aşteaptă-ne...

Se îmbrăţişară lung. Cei douăzeci de călăreţi porniră să coboare podişul. Dispărură curînd după genunchiul muntelui, de parcă nici n-ar fi fost. Numai urmele cailor... şi vîntul care le furase strigătul de bun rămas.

— Am presimţirea că nu-i mai vedem, căpitane, grăi moş Urcuş, oftînd. Parcă stă să-mi spargă ceva, aci sub umăr...

— Soarta, moşule, soarta şi inima noastră slabă. Prea murirăm mulţi ca să mai fim ca la început. Cum o vrea cerul şi cu ăi de mai sîntem... Tatomire !

— Aici, căpitane.

— Adună oamenii ! Plecăm şi noi. Stai ! Ce face Voinea?

— Se roagă, căpitane. Stă pe mormîntul lui frate-su şi se roagă. N-aude, n-a vede.

— Hîm... mă duc eu la el. Strîngeţi tabăra !

Străbătu platoul cu paşi largi, în vreme ce voinicii rămaşi adunau tarhaturile rostuindu-le pe spinarea fugarilor. Stătuse ninsoarea şi o fărîmă de soare îngheţat se chinuia între nori, făcînd să strălucească albul zăpezii. Voinea, în genunchi, rostea cuvinte fără şir, absent la toate cîte erau.

— Frăţioare !...

— ...Că și taica s-a dus și te duseși și tu...

— Voineo, aude-mă !

— ...Dumnezeu care nu ne-a dat decît sabia și lacrimile lumii... ăăăăă... fratele meu din cremene... pieriși din ce nu ți-a fost niciodată frică...

Sfîntu se întoarse cu fața la vînt, să-și usuce o pîrdalnică de lacrimă ce-i înviase sub pleoape. Simți cum suie în el ceva greu și dureros, oprindu-i-se în crucea pieptului, umflîndu-l pînă la durere, pînă la mînie.

— Tatomire !

— Eu !

— Suiți-l pe cal, Tatomire, și legați-l cu funii.

— Da cum, căpitane ? Ce făcu ?

— Și-a pierdut mințile... bietul Voinea.

Se îndepărtă ca să nu mai audă țipetele care-i însoțeau nevoita poruncă.

Voinea se lăsa greu. Haiducii se văzură siliți să-l smulgă cu putere de pe mormînt, legîndu-l fedeleș. N-aveau ce-i face. Îl suiră pe calul care se sperie, neînvățat cu astfel de povară.

Ici colo, rănile îi plesniră sîngerînd printre legături.

— Gata, căpitane, gîfîi Tatomir apropiindu-se. Încotro pornim ? Sfîntu se gîndi o vreme. Durerea și ura se amestecau în el, umflîndu-i vinele de la tîmplă. Căta neguros în coama calului, mușcîndu-i coapsa cu pintenii, lovindu-l dușmănos cu frîul peste urechi. În spatele lui, cei treizeci și ceva de viteji așteptau într-o tăcere grea. Undeva departe, se auzi slab glasul unui clopot chemînd. Unde și pe cine chema !?

— Trecem Șaua Vătășelului, răzbind pe apa Coșanei în sus și batem conacul boierului Stavru de la Cremenea Brădești. Tot acolo rămînem pînă s-or porni apele. Haida !

Fugarul țîșni înainte gemînd, urmat îndeaproape de snopul călăreților rămași. Pe platoul pustiu rătăceau fumurile încă nestinse ale vetrelor, mîngîind subțire bolovanul rămas de veghe la căpătîiul singuraticului mormînt.

*

Conacul se ițea sub pîcle, cu zidurile lui tari, rînduit între două sprîncene de culme, înalt și turnuit ca o cetățuie. De departe, părea un cuib primejdios locuit de vulturi și Sfîntu stătu mult în cumpănă cum ar fi mai bine să facă.

– Să izbim cu iureș poarta, propuse Tatomir încrezător în puterile lui. Pe urmă, o facem noi îndărăt.

– Cap ai, minte ce-ți mai trebuie, îl luă la rost moș Urcuș. Sau crezi că-i un fleac de pîrleaz pe care să te-aburci una două ? E fag uscat, flăcăule ! Pumnii tăi nici n-o gîdilă măcar.

– Stați ! Uite cum facem. Dumneata, moșule, mergi înainte cu Negrea. Bateți în poartă și cereți găzduire boierului Stavru. Îi spui că Negrea e rău degerat și are nevoie de îngrijire. Dacă v-o întreba cine sînteți, zici că veniți tocmai de la Petrimanu și sînteți oieri. Noi ne apropiem la noapte de conac. Să căutați un prilej și să ne deschideți poarta. O să facă Șandru ca vulpea flămîndă de trei ori ca să vestească venirea noastră. După aia, începem...

– Nu-i rău, mormăi ursuz moșul.

– Lasă, taică, nu fi amărît, îl îmbună Negrea. Altă dată o să ascultăm de dumneata. Mai au și alții capete pe umeri, na...

Cei doi se descotorosiră de arme, păstrînd numai jungherele și baltagele, după care ortacii îl înveliră pe Negrea în două tohoarce, așezîndu-l de-a latul pe spinarea calului. Părea un balot lunguieț care se legăna gata să cadă. Porniră urmăriți de privirile haiducilor ascunși după un pîlc de brazi.

Între timp, începuse să ningă iar cu fulgi mari, de-abia mai zăreau conacul și pe cei doi apropiindu-se de porți. Îi văzură oprindu-se acolo o vreme, după care poarta mare se deschise înghițîndu-l pe bătrîn dimpreună cu „degeratul" lui însoțitor. Noaptea se lăsa repede peste împrejurimi, caii tropoteau fornăind într-o lume de vată și numai uneori clinchetul săbiilor frîngea liniștea, izbindu-se de pintenii rotați.

Dinspre conac, ajunse pînă la ei miros de fumuri și bălegar, pe cînd la turnuri clipiră lămpile de veghe, ca niște steluțe vii în pustietatea surie. Undeva, înapoia lor, scheună jalnic o vulpe. Șandru rîse înfundat, aducîndu-și aminte de semnal. Îi răspunse ușurel nevăzute jivine, scheunînd dulce a chemare. Nimeni însă nu-l luă în seamă. Între doi voinici zdraveni, Voinea ațipise cu fruntea îngropată în coama fugarului lui. Pentru el era totuna. Îl dezlegaseră, dar erau cu ochii pe el. Flăcăii se gîndeau că, de i-o veni căpitanului poftă să se întoarcă și să se

aştearnă la galop, apoi nimeni nu-l mai putea ajunge, fără numai căpitanul Sfîntu, cu fugarul lui negru ca tăciunele. Pierduse animal de preț pașa turc, la îndoitura Oltului...

Se lăsă deodată frig și călăreții se strînseră în tohoarce suflînd în pumni. Dinspre conac, nu se auzea nici un zgomot. Mai adăstară o vreme, apoi porniră sub foşnetul moale al ninsorii, ocolind, pe cît puteau, lărgimile ca niște pete albe.

Cam la o bătaie de durdă, Șandru slobozi semnalul : trei lătrături de vulpe la interval de timp, care stîrniră cîinii boierului Stavru. Paloșul lui Sfîntu fulgeră stins înainte și caii porniră într-un galop turbat, despicînd întunericul rar, nechezînd prelung, ca de o mare spaimă.

Mai iute ca toți, armăsarul lui Sfîntu ajunse la poarta grea, izbind-o cu pieptul, și chiar mai nainte ca primele durde să împroaşte din turnurile înalte, Tatomir trecu ca o nălucă prin deschizătura făcută, pustiindu-se înăuntru cu haiducii după el. Ca la vreo zece slujitori, săriseră la arme cu gînd de împotrivire, însă numai doi mai îndîrjiți, plătiră tribut de sînge, rămînînd întinși pe albul bătăturii.

— Ho, copii, ho ! Sări moșu Urcuş din pridvor înaintea călăreților. Ho, că dărîmați bunătate de casă și-o să dormim olaltă cu caii prin şoproane.

Voinicii descălecară repezindu-se prin cămări cu pistoalele în mîini. Se porniră țipete de femei și dintr-o lature se ivi Șandru încurcat rău, cu o mutră de om plouat. „Na, că nimerii peste boieroaice ! mormăi el coborînd scara. Pfui, drace, ce de albituri au pe ele !"

— Așa-i cînd dai buluc ca prostul, hohoti un vlăjgan rămas alături de Voinea. Păi ce credeai c-or fi stat să te aştepte în fuste şi sclipiciuri ?

— Da pe boier unde-l băgași, unchieșule, întrebă Sfîntu, fără să descalece.

— Nu-i, căpitane, răspunse Negrea clipind în lumina făcliilor aprinse. E dus la Bucureşti cu treburi. Îi ţine locul vătaful Mălinaș... Ăsta-i cumsecade, săracul, neam de opincă, de...

Negrea împinse dinainte un omuleț sfrijit, care dîrdîia într-un cămeşoi larg.

— Tu eşti maimarele ?

— Eu, să trăiești, luminăția ta. Eu... Adică... Păi da ; după cum se vede...

De data asta voinicii izbucniră în hohote de rîs, fără să se mai poată opri. Omulețul arăta ca un șoarece scos din apă, în cămeșoiul lui subțire.

— Ei, ia spune, ne poți găzdui și pe noi acilea vreo două luni ? Dacă nu-i cu supărare...

Sfîntu rîdea și el nestăpînit.

— Păi da... bucuros...

— Duce-v-ați dracului cu cine v-a adus cu tot, pocni din cerdac glasul unei femei. Tîlhari fără lege ce sînteți ! Mînca-v-ar corbii pe unde s-o nimeri...

— Ho, cucoană că mă dor urechile, pufni moș Urcuș supărat. Ce țipi așa, că nu-ți fură nimeni cămașa.

— Fire-ați...

— Taci dracului din gură, că acu mă sui la tine, n-auzi? Cotoroanțo !

— Închideți poarta, porunci Sfîntu descălecînd. Să se culce care pe unde poate. Lăsați femeile în bună pace. Tatomire !

— Poruncă !

— Pune străji la turnuri. Pe cei prinși cu arme închide-i undeva. O să-i cercetăm mîine. Vlaicule !

— Aici, căpitane !

— Ia-l pe Voinea și hai înăuntru !

Dincolo de ziduri ninsoarea continua să se aștearnă foșnind peste urmele cailor, peste pînda fiarelor, stîrnite de larmă, și peste umerii noduroși ai munților dintotdeauna.

*

Crăciunul trecu fără întîmplări deosebite, aproape că nici n-ar fi știut de el, dacă, într-o dimineață n-ar fi venit la căpitan vătaful Mălinaș cu învoire.

— Am o vorbă și vreau să ți-o spun...

— Ce-i, Mălinaș ? Făcură voinicii vreo stricăciune și ai a te plînge ? S-o fi legat iar moșul Urcuș de boieroaică ?

— Ba ! nici una din toate astea. Doar că mîine musai e să tai porcii boierului. Așa ni s-a poruncit.

— Bine, Mălinaș. Dacă așa a fost porunca, taie-i. Negreo !

— Poruncă !

— Ia-l pe Șandru cu cîțiva oameni și ajutați-i vătafului să taie porcii.

— Bogdaproste de învoială, căpitane.

Vătaful coborî scara ducîndu-se într-ale lui.

Cam la trei zile după cele povestite, omul din turn vesti că se apropie un călăreț. Venea prin lărgimea dinaintea conacului, cu calul pînă la scări afundat în zăpada neumblată. Din nările fugarului ostenit, ieșeau aburi viorii. Omul mîna întins, lovind în crupă cu palma înmănușată, îndemnînd uneori, cu glas subțire, neobișnuit.

Voinea, cocoțat în turn, cercă dinainte să afle cine era călărețul. Acesta se oprise la o bătaie de pistol și cerceta nehotărît conacul.

— Ce vrei, omule ? Cu ce treabă pe aici ?

— Îl caut pe căpitanul Sfîntu, din partea căpitanului Mălai.

Sfîntu se uită la străjerul de lîngă el, dar acesta ridică nedumerit din umeri. Călărețul era o femeie. Făcură semn celor de jos să se deschidă poarta. Lovit din nou cu palma, calul se avîntă înainte și curînd tropoti pe sub zidul din piatră de rîu, pătrunzînd în curte.

Voinicii se adunară iute în jurul călărețului.

Sfîntu căscă ochii mari, nevenindu-i să creadă. In fața lui stătea Dumbrița, sora căpitanului Mălai, privindu-l greu. De sub cojocel, apăreau mînerele unei perechi de pistoale și mănunchiul frînt al jungherului.

— Tu ? !

— Eu ! Nu trebuia să-l lași pe frate-miu să plece de lîngă tine. Ai greșit, neică Sfîntule. O dată și rău. De aceea venii să-ți spui...

— Da ce s-a-ntîmplat, fato ? Ci spune o dată !

— Iaca spun : oamenii, dimpreună cu el, au pierit toți pînă la unul.

Un murmur de groază și mînie trecu printre cei adunați. Sfîntu păli, clătinîndu-se.

— I-au încolțit la mormîntul lui Breazu. Frate-miu n-a vrut să stea acasă. S-a dus să vadă dacă se mai cunoaște locul. Dacă nu cumva l-au dezgropat lupii pe mort. Arnăuții erau ca la două sute. Îi așteptaseră pitulați în desimi. Nu știu cine-i vestise de-ntoarcerea lui Mălai, știu doar că printre ei era și boierul Stavru, stăpînul de aici. I-au tăiat pe toți. Abia după o zi am putut să mă apropii de locul nenorocirii. M-au ajutat doi oieri, dintre care

unul zicea că vă ştie de la Popasul Cucilor. Beldiman... sau cam aşa ceva. Cu ei l-am găsit pe frate-miu printre căzuţi. L-am recunoscut după chimir şi ţoale. Îi tăiaseră capul şi mîinile amîndouă. Era îngreunat de cîţi plumbi băgaseră în el. L-am îngropat după datină la Poiana Arsă, mai sus de Zăplazul Şarpelui. Oierii au zidit groapa cu lespezi şi tot aşa şi deasupra, de teama fiarelor şi a oamenilor. Atîta tot.

Dumbriţa tăcu dumicîndu-şi lacrimile sub pleoape. Haiducii tăceau şi ei strîngînd în neştire mînerele săbiilor. Îi lovise cumplit istorisirea fetei.

– Am aflat că sînteţi aici de la un cioban ce trecea spre Horezu. M-a adus pînă la Şaua Vătăşelului, după care mi-a dat drumul singură. Zilele astea, musai să se întoarcă şi boierul Stavru. Aduce putere cu el.

– O să plătească, fato, scrîşni Sfîntu. Jur că o să plătească pentru toţi morţii noştri de pînă acu, pentru mormintele încă fierbinţi ale lui Breazu, Ciungu şi Mălai, pentru Voinea care nu mai e decît umbra durerii lui frate-su, şi pentru cîte s-or mai întîmpla de acum încolo ! De nu m-oi ţine de vorbă, să nu mai văd lumina şi să nu-mi mai tihnească somnul în vecii vecilor !

Jurămîntul trecu peste toţi ca o aripă grea înfiorîndu-i. Linişte. Doar vîntul ţiuind în straşini şi, într-un tîrziu, ca o părere umbra lui Voinea lunecînd de-a lungul cerdacului cu obrazul îngropat într-o carte de rugăciuni.

*

Cale de două ceasuri de conac, boierul Stavru venea însoţit de şaizeci de călăreţi, toţi neferi voinici, cu mustăţi, îngreunaţi sub arme, călări pe cai buni de drum. Dintr-o stîncărie, Şandru îi numără răbdător lăsîndu-i să curgă pe dinaintea lui, pînă la ultimul. Pe urmă, întoarse calul şi tăie de-a dreptul spre conac. Aici, Sfîntu poruncise să-i închidă pe toţi ai casei într-o pivniţă, spre a nu le trece prin cap vreo încercare de ajutor. La ziduri, voinicii aşteptau înşiruiţi cu armele gata. Caii înşeuaţi, tropoteau în curte sub îngrijirea lui moş Urcuş.

Din turnul mare, Sfîntu îl văzu pe Şandru apropiindu-se în galop. Nu-şi domoli fugarul decît în curte, unde sări scurt din şa.

– Vin, căpitane ! Şaizeci cu toţii, mama lor ! O să avem de lucru. Poarta ! Închideţi poarta ! Se năpusti alături de

Tatomir trăgînd zăvoarele. Cerul se limpezise de nori şi se lăsase un ger cumplit, care făcea să scîrţîie sub tălpi zăpada. Lărgimea de dinaintea conacului scînteia parcă bătută cu diamante. Cu toată împotrivirea lui Sfîntu, Dumbrița urcase pe zid cu durda şi pistoalele la îndemînă.

Cam pe la prînzul mare, boierul Stavru apăru învăluit de călăreţii lui la marginea vederii. Se opriră o vreme acolo, şi căpitanul bănui că neferii dăduseră peste urmele calului Dumbriței, din ajun. Îi văzură pe unii dintre ei răspîndindu-se şi înțeleseră că aveau să dea şi de urma trecerii lui Şandru, mult mai proaspătă.

— Ca lupul care-şi miroase drumul la întoarcere, rîse îngheţat Tatomir. Pe cîţi din ei, pînă diseară o să-i mănînce pămîntul ?

— Pe toți, Tatomire ! Pe toți ! scrîşni Sfîntu potrivindu-şi armele. După care se întoarse spre ceilalți.

— Vă cer să detunaţi cu socoteală fiecare încărcătură ! Nu loviți în cai decît dacă vreunul din duşmani încearcă să se răzleţească ! Amintiți-vă de toate cît le-ați îndurat şi fiți fără cruțare ! Vă dau eu mai pe urmă semn de ieșit la lărgime.

Între timp, oamenii boierului se desfăşuraseră într-un semicerc larg, apropiindu-se hotărîți, intrînd parcă nepăsători în bătaia durdelor. La mijloc, calul boierului se confunda aproape cu zăpada pe care o desfăcea cu pieptul. Călărețul, bărbat straşnic, trecut bine de patruzeci de ani, cu umerii largi şi pieptul ieșit mult înainte, fulgera cu privirea spre ziduri mormăind în barbă. În mîna dreaptă iataganul greu părea o limbă de argint strălucitor, şuierînd subţire prin carnea cerului aspru.

Sfîntu, propti gura durdei drept în pieptul calului alb, hotărînd că boierul avea să dea socoteală mai la urmă de toate. Le făcu semn şi celorlalți să-l cruțe, măcar că fiecare ar fi vrut să-l vadă prăvălindu-se-n moarte de la bun început.

Stăpînul de afară cerca să descopere din ochi numărul celor ce intraseră în casă nepoftiți, însă, cum nu putea să-şi dea seama, se mulţumi să-i creadă totuşi puţini, gîndind că sorții or să-l ajute. Făcu semn de oprire, cu iataganul, şi linia călăreților încremeni cam la cincizeci de paşi de poartă.

– Oricine ați fi, detună aspru glasul lui, vă poruncesc să deschideți poarta ! Cine v-a dat voie să intrați în casa omului pe neîntrebate ?

– Sîntem oamenii pămîntului, boierule, răspunse Sfîntu liniștit, și am intrat în vizuina unui vîndut cu jurămîntul să-l dăm morții pentru toate fărdelegile lui. Nici un Dumnezeu, din cîți or fi, nu te mai poate scăpa. Foc ! Durdele trăsniră cu furie spărgînd linia călăreților, învălmășindu-i într-o pulbere albă prin care se vedeau înflorind răni. Foc ! Și încă o dată huietul gurilor de fier învîrteji oștimea din lărgime deslegînd baierele durerii celor loviți, nechezatul fugarilor și urechile ninse ale văilor, pînă departe. Neferii prinseră să tragă și ei cu îndîrjire, ochind ferestrele strîmte. Plumbii mușcară adînc din tencuială, plesnind înghețat în aer, în vreme ce un snop de călăreți se năpusti urlînd în poarta grea, cercînd s-o sfarme. Boierul Stavru fulgera din iatagan în mijlocul prăpădului, cu ochii înroșiți și părul vîlvoi, sfidînd moartea. Căzuseră cam jumătate din cei ce veniseră cu el, dar asta nu însemna mare lucru.

De pe ziduri, pistoalele trăsneau cu sunete mici, lovind în plin ; ici colo, cîțiva neferi, cercau să se depărteze și atunci huiau iar durdele ajungîndu-i, prăvălindu-i, pentru vecie, în moliciunea zăpezii. Caii alergau împiedicîndu-se în frîiele lungi, unii aiurea, alții drept în trecerea fierbinte a plumbilor neiertători.

Cei de la poartă se traseră îndărăt la o poruncă, și, deodată toți cei care mai erau vii se depărtară în galop pînă dincolo de bătaia armelor.

Tatomir îi socoti cam la treizeci și se uită la Sfîntu, așteptînd.

– Deschideți poarta ! Caii ! Balamalele scîrțîiră larg, și tăvălugul celor încălecați țîșni la lărgime chiuind. Paloșele străfulgerau sub cerul de sticlă vîjîind peste urechile cailor împinși la galop.

Dimpotrivă venea boierul Stavru cu ai lui și curînd se ciocniră în scrîșnete de fier și moarte, umplînd locurile cu urlete sălbatice, cu neputință de descris.

Neferii, bărbați puternici, învățați a umbla cu armele, se încleștau dușmănos de cerbicia haiducilor, cu nimic mai prejos, izbind aprig cu iataganele.

Negrul căpitanului Sfîntu lovea cu copitele în jur, sfîșiind cai și călăreți, în vreme ce viteazul lui stăpîn, tăia

parcă-n lanuri, cu mişcări largi, sub care nimic nu putea să mai rămînă drept. El îşi împingea fugarul tot mai aproape de Stavru, care, la rîndul lui, se bătea cumplit împotriva lui Tatomir şi a lui Negrea. Singur Şandru ţinea de căpăstru calul Dumbriţei, păstrînd-o mai într-o lature, potolindu-i freamătul cu vorba, pe cînd cu stînga fulgera din pistol pe oricine încerca să se apropie.

Sfîntu uitase de toate. Tăcut şi palid îşi croia cărare de sînge şi ură, tot mai aproape de Stavru. Curînd acesta îl văzu. Calul lui făcu o săritură înainte, şi paloşele aruncară în jur snopi de scîntei încinse. Fugarii se muşcau aprig ridicaţi în două picioare, dar pînă la urmă calul alb se prăvăli sfîşietor, parcă cerîndu-şi iertare de neputinţa lui, zvîrlindu-şi călăreţul în zăpadă.

Dintr-o săritură Sfîntu fu asupra lui şi armele scrîşniră iar, împletindu-se cu mînie. În jur, haiducii urlau biruitori tăind tot ce mai era în picioare. Uitaseră de milă, uitaseră de toate cîte erau. Stavru se bătea vitejeşte, înţelegînd că-i sunase ceasul. În faţa lui, se afla unul din cei mai temuţi luptători ai ţării, unul dintre ultimii mari spadasini ai vremurilor care începeau să apună.

Pe chipul căpitanului nu se putea citi nimic. Paloşul lucra parcă singur, muşcînd iute din gura iataganului, silindu-l la mişcări grăbite, obositoare.

– Să nu mă rogi de nimic, boierule, vorbi Sfîntu liniştit. Nu-ţi pot îndeplini nici o rugă. Am jurat să te dau lupilor şi aşa voi face. Viu sau mort.

– Ştiu şi nu te rog, gîfîi Stavru la capătul puterilor. Fiţi cu toţii blestemaţi, voi şi setea voastră de neatîrnare ! Îmi pare numai rău că nu sînt eu cel care o să vă pună ştreangul de gît pînă la urmă, ăăh...

Paloşul izbi rece tăindu-i braţul cu iatagan cu tot. Stavru se prăvăli în genunchi ca un copac fulgerat. Căpitanul privi în jur. Vreo douăzeci de haiduci făcuseră cerc în jurul lor cu armele în mîini. Soarele, gata să piară, punea în ele străluciri sîngerate făcîndu-le să semene cu nişte limbi de foc încremenit acum. Se sfîrşise. Il legară pe Stavru de hoitul unui cal şi-l părăsiră în mijlocul neferilor lui ucişi.

Seara cobora iute din culmi, învăluind locurile în albastru subţire. Prinseră în grabă caii răzleţiţi, mînîndu-i spre conacul tăcut, pe cînd o parte dintre haiduci îl căutau pe Şandru printre căzuţi. Murise lovit mişeleşte de jungherul

cuiva, apărînd viața unei femei. Se îngrijiră de el pînă a doua zi, cînd urmaŭ să-l îngroape în micul cimitir din spatele conacului.

Împreună cu el, mai căzuseră nouă voinici.

Noapte. Cele cîteva felinare pîlpîie stinse, la ziduri, alungînd umbrele spre cîmp. Afară, urletele lupilor vestesc sîngerosul ospăț. Ochii căpitanului lucesc înghețat în întuneric, descoperind chipul palid al Dumbriței aproape de suflarea lui.

Departe, ultimul strigăt al unui om și o stea fulgerînd pentru o clipă, din cerul de catran.

— S-a făcut dreptate...

*

Un om venit de peste munți, se dezmorțea la focul din vatra largă a conacului povestind. Rareori, Sfîntu îl întreba mai mult ca să-l îndemne la vorbă. În munte, zăpezile se desprindeau pornind să astupe văile sub care apa Coșanei fulgera subțire topindu-se grăbită.

— S-au adunat la Cerneț mulțime de panduri, după care stă în așteptare toată țara Olteniei. Tudor bîntuie părțile cu o samă de căpitani de ai lui, ridicînd poporul la arme. Într-o lună, precis vor ajunge la Olt. Ochii căpitanului se umbriră deodată la gîndul celor pieriți. Ceata de acum nu mai era decît amintirea micii oștiri din toamnă. Într-o clipită, îi trecură prin lacrima vederii și Ciungu, și Breazu, și nesăbuitul Mălai, dimpreună cu toți viteji rămași zălog pămîntului.

Afară, streșinile cîntau strălucind în soarele bun, de sub șoproane se auzea pocnetul ciocanelor lovind fierul încins, argații fostului boier pregăteau uneltele de primăvară și pînă în odaia largă răzbătea miros aspru de copită arsă de semnul potcoavelor.

— Ne-om scula și noi, vorbi într-un tîrziu Sfîntu cu ochii pierduți pe fereastră. Măcar că am rămas cîți ne vezi, măcar că nici atîția nu vom ajunge să-l întîmpinăm pe domn. Trag nădejde că munții noștri mai au în ei brațe voinice care să ni se alăture, inimi sătule de nedreptate și arme cît să ne ajungă pentru cauza cea sfîntă. Noi nu sîntem decît o scînteie a marelui foc, marele foc e țara asta cu toți obidiții ei. Noi musai ardem pentru slobozenie și pentru pămîntul copiilor noștri. În trei zile, socot că putem fi gata de drum.

— Ce fac eu cu Voinea, căpitane, întrebă Tatomir urmărind umbra nebunului care venise neauzit prin deschizătura unei uşi.

— Voinea !... Frate care ţi-ai rătăcit minţile la mormîntul lui Ciungu ! şopti căpitanul pustiit de durere. O să-l trimitem la Capra Foii cu unul din oamenii lui... el nu ne mai poate urma. Poate şi-o reveni cu vremea, cine ştie...

Tot prin aceeaşi uşă rămasă deschisă se subţie trupul ca de fum al Dumbriţei dispărînd.

— Cu Voinea o să plece şi Dumbriţa, mai adause căpitanul.

— O să merg şi eu cu voi, dacă nu-i cu supărare, vorbi străinul care tăcuse de la o vreme. N-am arme, dar socot că voi face rost pe drum. Dacă m-aş întoarce la noi, precis nu aş mai găsi pe nimeni acasă.

— Cum ţi-e voia şi cugetul, prietene...

— Mă cheamă Trandafir, căpitane. Prin părţile noastre mi se spune Fîntînarul. Fac fîntîni şi găsesc apă oriunde. Pentru oameni...

Căpitanul tresări şi pentru o clipă chipul lui palid deveni şi mai străveziu.

— Bine, Trandafire. Vii cu noi. Cine ştie ? Poate că, într-o zi, o să mai sapi o fîntînă şi pentru sufletele noastre de acu'. Că prea ni-i sete de apa libertăţii.

În munţi, zăpezile continuau să se subţie, dezvelind faţa cremenii şi umerii goi ai pădurilor. Un cal necheză undeva, poate gîndind la iarbă, poate simţind în glezne beţia galopului îngenunchind cîmpii.

*

Din turnul cel mare, vătaful Mălinaş îi petrecu cu ochii pînă nu-i mai văzu. Conacul rămăsese al lui cu toate cîte erau, cu poruncă aspră din partea căpitanului să dea găzduire tuturor celor aflaţi la nevoie şi să nu obijduiască pe nimeni. Coborau pe firul Coşanei urmărind poteca dezghiocată de sub zăpadă şerpuind printre steiuri golaşe ori pîlcuri de brazi ameţiţi de soarele cald al sfîrşitului de iarnă.

Dintr-o rarişte zbucni speriat un ciopor de căprioare tăindu-le calea, mistuindu-se în desimi. Tatomir rîse copilăreşte urmărindu-le fuga vioaie. El călărea înainte urmat de Sfîntu şi ceilalţi, avîndu-l între ei pe Voinea şi Dumbriţa. Caii săltau a hîrjoană nechezînd subţire, cercînd

în lungimea căpestrelor ori tropotind a fugă. Ultimul călărea Negrea, trăgînd după el două tîrşuri de mărăcini care răscoleau urmele, amestecîndu-le spre a ascunde vederii trecerea voinicilor.

La apa Coșanei se adunară pornind în trap întins pe lungimea malurilor, slobozind frîiele pînă ce fugarii se dezmeticiră într-o galop plin, săgetînd luncile ca niște vedenii. Zburau înainte furaţi de lumină, de beţia fugii şi o ţinură aşa pînă cînd șaua Vătăşelului le apăru dinainte ca un cal uriaș cu spinarea frîntă între două ape.

Ocoliră muntele și scăpară în lărgimea din Crîngul Bardașului, drept în subsuoara Latoriței, care primea în năvala ei apa argintie a rîului Coșana. De aici drumul se lărgea cotind moale pe după steiuri, și înspre prînzul mare ajunseră la apa Lotrului, domolind fierbințeala cailor. La stînga despicătura dinspre Capra Foii arăta ca o poartă părăsită de oameni, prin care drumul şi Lotrul fugeau dimpreună pustii.

Sfîntu se apropie de Voinea privindu-l greu. Alături Dumbrița tremura ușor cu obrajii aprinşi de fuga calului. Se uita la căpitan cu ochi mari, neliniștiți, aşteptînd.

— Frate Voineo...

Celălalt se încordă tresărind.

— Ce vrei cu mine, Sfîntule ? De ce mă strigi ?

Căpitanul tăcu o vreme cătînd îndurerat între urechile fugarului. Cîțiva ciulini se prinseseră acolo încîlcind părul negru lucios.

— Trebuie să ne despărțim... O să pleci cu Dumbrița și cu...

— Ba !

— Ți-l dau și pe Ilie să-ţi fie de ajutor pînă cînd vrei tu.

— Ba ! Nu iau pe nimeni cu mine, aşa să ştii ! Că unde merg eu, nu-i bai de ajutorul altora.

— Voineo !

— Taci mă, o dată cînd spun, se supără Voinea cu ochii rătăciți de nebunie, împingîndu-şi calul înainte.

— Eu sînt șeful vostru, strigă nebunul către haiduci și vă slobod de jurămînt să vă întoarceți pe la vetre, că m-am săturat de sînge şi moarte. De azi încolo...

— Voineo !

— Taci, lua-te-ar dracu de neom, că tu ne dai pămîntului pe toţi ! Vă zic ! Plecați fiecare încotro vă este voia, da să nu ieșiți la Olt ! Ascultaţi-mă, acu' în ultimul ceas !

S-a ales praful de toate ! De toate Doamne, praful... praful... să nu ieşiţi la Olt... vă poruncesc... Hî... hî... hî...

Voinicii cu chipurile albite se uitau la el, căpitanul Voinea cel cu minţile rătăcite frămîntînd frîiele în mîini. Voinea prăbuşit pe gîtul calului, plîngea sugrumat cu capul în palmele Dumbriţei.

Sfîntul, trist, le întoarse spatele pornind singur la vale, mut şi împietrit.

— Căpitane !

Nu se întoarse. Înfipse adînc pintenii în burta negrului şi calul ţîşni înainte cu un geamăt sfîşietor. Alerga ca un blestem, cu ochii închişi simţind în tîmple vuietul surd al pădurilor, clocotul apei şi trăsnetul scînteietor al copitelor peste cremenea drumului.

Slobozi şi mai mult frîul şi fugarul se întinse într-un galop adînc, cum numai spre moarte te mai poţi duce sau spre nicăieri.

Îndepărtată, fuga altor cai îl urma zbucnind uneori la cotituri, alteori înfundîndu-se în liniştea moale a locurilor încă pline de zăpadă.

Negrul săgeta înainte chinuit sub apăsarea pintenilor, cu botul trandafirit de sînge şi de spumă, nechezînd jalnic. Curînd începu să tremure smucind capul în lături, şi căpitanul înţelese că, dacă nu se oprea, avea să-l omoare. Trase uşurel de dîrlogi domolindu-i fuga, pînă cînd se opri aburind într-un ochi de crîng. Tot acolo îl găsiră descălecat voinicii care îl urmaseră pînă la unul, lăsîndu-l pe Voinea în grija Dumbriţei şi a destinului.

— Căpitane !

Ochii lui Tatomir îl dureau. Şopti sfîrşit, lăsîndu-se moale pe un bolovan :

— Şi tu crezi că doresc pieirea voastră ? Şi tu, Negreo ? Şi tu, Dumitre ? Atunci eu ce-mi doresc pentru mine ? De dragul cui am tras paloşul şi m-am pustiit de lume ? Ce să fac eu cu lumina zilei, dacă trupul nu-mi ştie hodina şi sufletul libertatea ? Dar voi ? Vă întreb : De dragul cui luarăţi drumul codrului şi vă dădurăţi sîngele într-atîtea locuri, de nu vă ştiţi număra rănile ?

— De dragul libertăţii, căpitane ! Setea asta fără leac, pe care nici mîinile mele nu o pot ogoi, oricîte fîntîni aş săpa. Vorbise fîntînarul descoperindu-se şi îngenunchind în faţa lui Sfîntu.

— Te-am recunoscut, căpitane, continuă el privindu-l în ochi — încă de la conacul lui Stavru... Acum știu că tu ești, şi taina pe care o duci cu tine nu mai trebuie să te ascundă.

— Omule !

— Ba da, căpitane ! Eşti fratele de cruce al domnului Tudor. S-a întîmplat o dată ca măria sa să te întîlnească într-o împrejurare de grea cumpănă pentru el și de atunci v-ați legat cu jurămînt. Era pe vremea cînd te adunaseși cu Ilie Haită și cu celălalt Stavru, fratele boierului de la Cremenea Brădeşti, pe care l-ai ucis după dreaptă judecată. Stavru cel dintîi ți-o fi fost de credință și ai jurat să-i răzbuni capul măcar că cel care-l lovise la Codrii Stîrminii îi era frate bun.

Căpitanul Iancu Jianu te are în mare cinste pentru că te-a văzut o dată, în portul Brăilei. Singur ai luat apărarea bătrînului Radu Gorunescu, înlănțuit pentru ideile lui de libertate. Şi atunci te-ai purtat cu vrednicie, drept pentru care ți-ai atras ura stăpînirii, de parcă puţini ar fi fost cei ce umblau să-ți ia capul. În sfîrșit, ești Toader, fiul Sfîntulesei din Vladimiri și, dacă eu te-am recunoscut primul, se cheamă că nu-i drept să-ți fie cu supărare. Osteneala mea de fîntînar m-a purtat în multe locuri și știu. Eu zic că a venit clipa să învățăm din nou prețul luminii și să nu ne mai ascundem. Asta e !

Se lăsă liniște adîncă. Doar fornăiturile cailor smulgînd iarba firavă și, uneori, pietrişul malului desprinzîndu-se domol sub mîngîierea soarelui primăvăratec, punctau scurgerea timpului. Voinicii ascultaseră povestea fîntînarului descoperindu-se la rîndul lor. Priveau la omul ce atîtea îndurase, pe care-l urmaseră în credință simțindu-l mai presus decît ei prin faptă și cuget.

Simțeau că, dincolo de vorbele fîntînarului, vajnicul căpitan mai păstra încă multe întîmplări. Cine era cu adevărat ? Pentru ei, el rămînea căpitanul Sfîntu, întruchipînd într-o singură voință toate izbînzile trupului și ale sufletului mai presus de orice îndoieli. Acum, se ridicase în picioare, sprijinindu-se palid de greabănul fugarului, în timp ce ochii deslușeau prin aburul vederii dezvelirea din iarnă a munților pînă departe.

— Drept ai grăit, fîntînarule... a venit clipa să învățăm din nou prețul luminii.

— Să trăieşti, căpitane, tunară cei douăzeci de viteji înconjurîndu-l strînşi. Tatomir răsufla slab şi pieptul lui şuiera ca un vînt scăpat de vreme prin crengile abia înmugurite ale fagilor.

— Trăiesc, fraţilor. Pentru ziua de mîine, pentru răspunsul la atîta amar de suferinţi, trebuie să trăiesc.

— Şi acum încotro, căpitane ?

— La Olt, Dumitre ! La Olt, că noi nu sîntem decît o picătură din marele rîu al ţării şi musai să ne vărsăm în curgerea lui din totdeauna.

— Aud că toate satele şi aşezările mai mărunte ale Ţării Lotrului coboară prin trecători să îngroaşe rîndurile oştilor Măriei Sale, mai adause Dumitru potrivind zăbala între dinţii calului.

— E drept să fie aşa, fraţilor ! Că jugul robiei e tot una pentru toţi prea răbdătorii acestui neam. Gata !

*

Munţii rostogoleau prin trecători rîuri omeneşti înspumate de albeaţa sumanelor, rîuri adunînd în ele alte rîuri pînă să devină adînci, de neoprit, de neîntors. Coborau truditorii bietului pămînt, pălmaşii moşiilor boiereşti, tăietorii de lemne, şi mai cu osebire ciobanii cei tăcuţi şi aspri ca înălţimile din care ieşiseră. Călări ori pedeştri, cu arme ori numai cu mîinile goale, se rînduiau în curgere, deodată cuprinşi de acelaşi freamăt al ceasului ce se împlinea între ei şi istorie. Din zori şi pînă noaptea tîrziu oamenii lui Sfîntu băteau drumurile cuprinse de forfotă, rînduind mulţimile după arme şi vîrste aprinzînd întruna cugetele celor ajunşi la capătul răbdării.

Numele măriei sale Tudor trecea din deal în deal ca o nădejde de multă vreme ascunsă, ca o poruncă slobozită cu dreptăţi spre inimile celor ce se grăbeau să ajungă la Olt.

— Ihuu, căpitane ! Da-ar dracu-n calul meu că mă poartă ca pe un înţelept ! răcnea Tatomir cuprinzînd cu ochi lacomi rîul omenesc. Ce mai horă o să-i tragem de la Olt şi pîn-la Bucureşti. Acu-i acu !

În urma lui, fîntînarul, cu privirile umede, călărea tăcut cercînd să închidă în sufletul lui barem un strop din bucuria ce-l copleşea. Căpitanul Sfîntu era peste tot, preţuia cu repeziciune şi hotăra la fel, cu mintea limpede, deodată împăcat. Coama negrului lui zbucnea ca o fla-

mură în mijlocul oamenilor şi parcă după ea se rînduiau toţi, cum se rînduieşte lumina după călcîiele nopţii care trece. Ieşirea dintre umerii munţilor se făcu pe la prînzul mare, sub înseninări subţiri şi soare atîrnînd auriu ca un tezaur dezvelit din taine străvechi. Scăpau la lărgime muntenii tăcuţi, zidindu-se uriaşi în cîmpie, fulgerînd din baltage, călcînd apăsat pămîntul reavăn dimpreună cu oamenii locurilor pînă dincolo de aşezările Govorenilor. Deodată, se zvoni că o seamă de călăreţi urcau dimpotrivă drumul Oltului spre întîmpinare. După spusele celor ce-i văzuseră, călăreţii purtau mantale lungi, iar pe cap cuci înalte cu fundul drept. Erau încinşi cu arme bune pandureşti şi nu păreau să vină cu gînduri ascunse.

– Pandurii măriei sale ! tună Sfîntu împungîndu-şi calul în galop. Negrul ţîşni atît de năprasnic, încît mulţi crezură că-l va prăpădi pe căpitan în undele rîului. După el porniră, ca din flintă, ceilalţi haiduci, pierind la o cotitură a drumului. În urma lor, grăbea lărmuind toată suflarea. Pandurii veneau în trap, strînşi mănunchi în jurul unuia scund de stat, însă larg în umeri. Pe fruntea uşor boltită a celui ce părea să fie şeful, luneca blînd o înseninare ce se răspîndea ca un abur cuprinzător şi pe chipurile celorlalţi, luminîndu-le. Ei auziră galopul furtunos al celor ce se apropiau şi se opriră locului. Numai bărbatul cel scund ieşi mai în faţă, scrutînd cu încordare drumul. Din subsuoara malului scăpă fulgerat primul călăreţ, venind atît de cumplit, încît ai fi zis că-şi pierduse pînă şi umbra. Căpitanul de panduri desluşi iute obrazul celui ce cuteza să încalece un asemenea cal şi gura i se destinse într-un zîmbet larg cît toată bunătatea sufletului omenesc.

– Domnia ta ?!

– Să trăieşti, căpitane Iancule ! Sfîntu sări scurt de pe cal repezindu-se cu braţele deschise spre cel din faţa lui. Bine că te văzui ! Eh...

– Vă aşteptam, rosti Iancu Jianu sugrumat de îmbrăţişarea haiducului. Nu puteam crede că munţii voştri n-or să se mişte. Da eu parcă te-am mai văzut undeva... sau...

– E mult de atunci, frate Iancule. Era în portul Brăilei, acu...

– Ha ! Îmi aduc aminte ! Doamne ce-o să se bucure măria sa Tudor. I-am vorbit adeseori de domnia ta. El numai asculta şi uneori zîmbea a rîde, privindu-mă şăgalnic.

De ce? Ştii cumva? Haiducul vru să-i răspundă însă, între timp, se apropiaseră ceilalţi însoţitori ai lui.

– Doar atîţi? întrebă Jianu preţuindu-i din ochi pe cei care descălecau.

– Pînă într-un ceas soseşte puhoiul, lămuri Tatomir dîndu-se mai aproape. Acu că venişi şi domnia ta e bine. Care-i porunca?

– Răbdare, voinice, îl întîmpină Iancu. O să fie de lucru pentru toată lumea.

– Ei sînt flăcăii mei, adause Sfîntu. Tot ce-a mai rămas din cetele unite ale lui Breazu, Mălai, Voinea şi Ciungu... Ei...

– Am auzit, oftă scrîşnit celălalt, descoperindu-se. Moartea n-a putut să mai adaste. Îi vom răzbuna încă o dată, şi poate pentru totdeauna. Ei au fost primii căzuţi cu sabia în mînă la temelia neatîrnării neamului.

Pandurii descălecară şi ei, zăngănindu-şi săbiile lungi de bolovanii drumului.

– Cîţi oameni mai vin din urmă? iscodi unul dintre solii Iancului, înalt şi uscăţiv, cu pletele de culoarea cînepii date în copt.

– Ca la vreo cinci mii, poate şi mai bine, răspunse după o clipă de gîndire Sfîntu. Cu arme diferite... Unii n-au însă de nici un fel... Sărmanii!

– Vor primi arme aproape de Drăgăşani, unde trebuie să ajungem musai în noaptea asta. Vom trece Oltul mîine în zori, dimpreună cu toată oastea. Slugerul Tudor m-a repezit încoace să vă întîmpin cu poruncă degrabă. Se teme de ieşirile pîlcurilor domneşti şi de amestecul turcilor. Marea lucrare a fost tăinuită atît cît s-a putut. De acum...

– Vin şi ceilalţi! dădu semn cineva. Se întoarseră privind de-a lungul drumului. Dintr-acolo se ridicau valuri de praf sub care şirurile lungi tălăzuiau la vale o dată cu apele Oltului, apropiindu-se.

– Ţara... Vine ţara, şopti Sfîntu, strîngînd ca într-un cleşte umărul Jianului. Să fie într-un ceas bun!

*

Oltul! Rîu strămoşesc şi sfînt ca primul strigăt al noului născut, şuvoind între malurile joase, primind la el închinăciunea de credinţă a neamului, acum, sub mugurii purpurii ai dimineţii care înflorea. Cîntecul pandurilor, cîn-

tec bărbat răscolind miile de piepturi, străbate luncile ca o chemare străveche, ca o iubire fără leac. Pe plute de brad mirosind proaspăt a rășină, trece țara înveșmîntată în arme, ducînd cu ea domn pămîntean, ales fără cuvîntul străinilor de neam, domn cu tălpi arse de bruma ogorului și mîini muncite de coarnele plugului. „Patria este poporul, iară nu tagma celor ce jefuiesc". Însuși Tudor din Vladimiri ce zicea adesea aceste vorbe șade pe pluta lui cercuit de piepturile căpitanilor, cu capul descoperit, frămîntînd în pumni frîul calului și în priviri lucirea de smarald a undelor foșnitoare. Primăvara pornise de timpuriu în colind, strălucitoare în mulțimea straielor, în fulgerarea armelor de tot felul și-n neastîmpărul călărimilor. Parcă ieșiseră din gropnițele lor toți bărbații cu nume și fără nume ai neamului rînduindu-se la ora sfîntă, acum în ceasul de cumpănă al începutului.

Ca niște vedenii întoarse din amintiri dureroase, trec prin geana lui Sfîntu... Voinea și Breazu, alături de Mălai și de Ciungu... trec și ei cu pămîntul pe umeri sunînd din arme la marea strigare pentru dreptate. Cine să-i uite ? Cine ? Cîntecul urcă legănat și dîrz spre tăriile cerului, acolo unde istoria înseamnă pagini de neșters pecetluindu-le cu sigilii de lumină veșnică...

Și de-o fi și-o fi să mor,
Să-mi fie trupul izvor,
Iar suflarea vînt ușor.
Muică, de-ai crescut flăcăi,
Să nu-ți pară rău de ei,
Că s-au dus în voinicie,
Ca iarba dintr-o cîmpie,
Ca frunza pădurilor,
Ca lumina ochilor...

...Ajunși pe malul dimpotrivă, măria sa și căpitanii rămîn să privegheze trecerea oștilor și parcă Oltul își strămută deodată albia, curgînd de-a curmezișul sub privirile lor înrourate. Și iarăși, îndepărtat, dangătul unor clopote ca o chemare spre veșnicii, clopotele din pieptul fiecăruia care trag pentru iubirea pămîntului, pentru pămîntul din care ne naștem și deopotrivă ne întoarcem. Rămîne adevărul neatîrnării neamului izvorînd fîntîni pentru setea niciodată potolită a urmașilor, Oltul românesc din cugetul tuturor celor ce se perindă jertfindu-se pentru mai bine.

•

Mihai schimbase de mai multe ori pastele de pix cu care consemnase toată istorisirea bunului pădurar. Un ochi mai atent în acel sfîrşit de noapte ar fi observat lacrimi în genele lungi ale Ilenei şi o încremenire statuară în atitudinea lui Radu. Ceilalţi tăceau, gîndindu-se la jertfa atîtor oameni iubitori de libertate, la toată cruzimea încleştărilor relatate atît de frumos de povestitor.

El, unchiul Mihu, căzuse parcă într-o stare de toropeală sprijinindu-şi fruntea lată pe braţele încrucişate pe genunchi. Obosise ? Dormea ? Căzuse roua peste ierburile sărace ale poienei. Stelele păleau, zbătîndu-se tainic în cerul care se lumina spre răsărit. Petre dormea cu nasul în cenuşa caldă încă a focului de tabără.

– Radule !...

Tînărul tresări şi statuia prinse brusc viaţă.

– Ce-i, Ileana ?

– Mă întreb de unde ştie unchiul Mihu toate astea. Parcă el însuşi ar fi participat la acele întîmplări uluitoare.

– A promis că ne va spune la urmă totul.

– De mult voiam să spun cuiva această povestire cu adevăruri şi poate cu înfrumuseţări aduse de cei ce au păstrat-o şi transmis-o. Eu o ştiu de la bunicul meu, care la rîndul lui...

– Bunicul dumitale era tot pădurar ?

– Nu, Nicuşor, bunicul era fîntînar...

– Preluase meseria tatălui lui, care trecuse prin multe...

– Aha !? Aha ! sări Silvia. Tatăl bunicului dumitale ar putea fi...

– Da, Silvia. Şi acum, haideţi să mîncăm ceva şi să ne odihnim. Astăzi vom sta acasă.

– Unchiul a obosit, iar eu nu mai am pastă, declară Mihai solemn.

– Ce spui tu ? Pastă ? Păi asta ce-i ? şi Tina îi întinse un set de 10 paste în punguţa lui. Vei scrie cronicarule, că altfel...

– Altfel ce ? se supără pentru prima oară Mihai. Crezi că-i uşor să consumi cinci paste într-o noapte scriind ? Darămite dacă trebuie să povesteşti ?

– Propun să avem doi cronicari !

– Doi ? Nu cumva tu să fii al doilea, Goguţă ?

— Eu ? De ce nu ? Mă gîndeam la Titișor. Tot îi place lui istoria. Numai să nu încurce datele. Parcă-l văd cu scrisul ăla lăbărțat...

— Ia mai termină ! Eu nu scriu lăbărțat ! Clar ?

— Clar, făcu Goguță moale. După care, lipindu-și gura mică și umedă de urechea lui Radu, șopti : eu nu mai vreau să dorm cu el în cameră. O să mă bată.

— Și cu cine ai vrea să dormi ?

— Cu Silvia, cu Tina sau cu Ileana. Fetele nu-i bat pe băieți.

— De ce ?

— Păi le e rușine, nu ? răspunse cu nevinovăție Goguță.

Conducătorul grupului rîse, uitîndu-se fix la Ileana. Fata își ascunse ochii în dosul pleoapelor și zîmbi roșind tare.

— Ah, Radule ! De ce rîzi ? Ce ți-a spus Goguță ?

— Chiar vrei să știi ?

— Nu... nu...

— Lăsați glumele, seniori, și să mergem la culcare, puse lucrurile la punct Titișor. Ne așteaptă o noapte grea...

*

Cînd începură să iasă din camerele lor, cu ochii încă grei de somn, dădură uimiți de maistrul Șurubelniță, care tocmai se pregătea să intre în cabană. Părea trist și abătut.

— De unde vii ? Tu nu ai dormit ? Ce-i asta, domnule ? Ei, fir-ar să fie ?! Întrebările curgeau gîrlă.

— Ia, mai tăceți ! O dată am și eu ocazia să mă afirm în deplasare și tocmai beneficiarul modestului meu serviciu să mă refuze ?

— Cum ? Cine te-a refuzat ?

— Păi, Petre, na !

— Măi să fie ! Da ce i-ai făcut ?

— Lui, personal, nimic. Dar ușii de la camera lui i-am reparat broasca.

— Aaaa ! Broasca...

— Da și cînd i-am făcut proba, Petre s-a repezit cu umărul în ușă și a rupt-o de tot.

— Ce spui ? De ce o fi făcut el asta ?

— Păi, am uitat să vă spun. El era în cameră, iar eu am încuiat ușa pe dinafară... Noroc că nu mă aflam în dreptul ei, că...

Petre își făcu apariția în fața cabanei mormăind nemulțumit. Unchiul Mihu îi ieși în întîmpinare liniștindu-l

cum se pricepu mai bine. Animalul păru a înțelege ce i se spunea. Se apropie de grupul copiilor şi, după ce-l identifică pe Nicuşor, spuse ceva în limba lui, după care îi arse o labă pe spinare, încît meşterul zbură ca din praştie aterizînd peste un maldăr de oale şi crătiţi scoase la aer. Ceilalţi se tăvăleau pe jos, în timp ce ursul se îndepărtă mulţumit. Nicuşor se alesese doar cu spaima.

*

Caietul cel mare cu coperte albastre, mai avea o singură pagină. O pagină albă, pe care Mihai nu se îndura să scrie „sfîrşit".

– Cumplite şi în acelaşi timp mărețe vremuri au mai fost ! şopti Radu înfiorat. Poporul nostru a ştiut totdeauna să-şi nască eroii atunci cînd nevoia a cerut-o. Aşa va fi în veacul veacurilor.

– Aşa va fi, nepoate ! Aşa ! Nici o jertfă nu a fost în zadar. Ca să se ajungă la măreţia timpului de azi, ca să puteți voi învăţa şi să vă bucurați de pacea gîndului şi a faptei, nimic nu a fost precupețit. Şi acum să vă spun un lucru pe care mai de mult vi l-am promis. Eu sînt nepotul acelui fîntînar vestit, care i-a însoțit pe căpitani în prima povestire.

– Ah ! Am bănuit eu ! zise Titişor surprins totuşi.

– Şi de ce nu te-ai făcut şi dumneata fîntînar, unchiule ?

– Cine spune că nu am fost şi fîntînar. Am fost. Nu mai sap fîntîni, de cînd cu o întîmplare ce am petrecut-o acum cîţiva ani...

– Ce întîmplare ? Spune-ne-o şi pe asta !

– Ei, fir-ar să fie ! Dar voi chiar pe toate vreți să le ştiți ?!

– Păi cum ?

– Nu mai e loc !

– Loc ? Unde nu mai e loc ?

– În caiet. Gata ! Nu mai e.

– Lasă, Mihăiță, sări Tina, care avea totdeauna soluții salvatoare. O să scrii pe coale separate şi acasă le adăugăm la cronică. Doar nu vrei să pierdem...

– Fie, se învoi Mihai, pregătindu-şi uneltele.

– De altfel, nici nu e mult de povestit. Cum vă spuneam, cu vreo patru ani în urmă, săpam după inima unui izvor pe care îl ghiceam ascuns undeva aproape de localitatea

Malaia. Am muncit aşa mai bine de două zile. Cînd, deodată, apa a ţîşnit drept în sus ca dintr-o fîntînă arteziană. M-am bucurat, desigur, spunîndu-mi că munca mea nu fusese în zadar. Ostenit, m-am întins puţin alături, cît să răsuflu şi să admir în linişte minunea. La un moment dat, observ că locul de unde izvora apa se adînceşte încet, încet şi se lărgeşte din ce în ce mai mult în carnea pămîntului. „Măi să fie !" îmi zic. Aşa ceva nu mi s-a mai întîmplat. Tot gîndindu-mă eu, văd ieșind din apă un cap de om (bineînțeles craniul pe care se afla aşezat un cerc subţire de metal ruginit), apoi umerii, braţele, iar ceva mai încolo, capul unui cal. Pînă la urmă a ieşit la iveală un călăreţ întreg, pe calul lui, plus armele şi tot harnaşamentul de trebuinţă. Cal şi călăreţ erau acoperiţi cu plăci subțiri de aur și argint pe care stăteau săpate cuvinte neînţelese. Mai tîrziu am aflat că era o limbă traco-getă și că acolo dădusem peste mormîntul unuia dintre primii noștri strămoşi. De atunci nu mai sap eu fîntîni. Cei de demult trebuie lăsaţi să se odihnească. Datoria urmaşilor e aceea de a continua lucrările lor de bine și de trăinicie în timp a neamului. Asta a fost...

– Silvia !

– Ce-i, dragă ?

– Tu ştii ce înseamnă un „an" ?

– Un an ! Ce să însemne ? Asta-i bună !

– Ce-ţi veni, Titişor ?

– Un an are 365 de zile, mărite istoric care nu ai habar de timp.

– Da, şi ?

– Cum, da şi ? Voi ştiţi că gardul şcolii noastre are 365 de scînduri ?

– Nuuuu !

– Eu ştiu. Mi-a spus tovarăşul profesor Petrescu într-o zi. Pe urmă le-am numărat şi eu. Cam lipseau vreo treizeci-patruzeci, dar... cu siguranţă că la început au fost şi ele. Știți... Scurtăturile noastre... mai...

– Tot nu înţelegem, Goguţă, ce e cu gardul ? Zău, spune-ne și nouă !

– Păi, e simplu. Dacă gardul unei şcoli poate avea 365 de scînduri, cam cîte scînduri ar trebui pentru un gard care să înconjoare toată patria noastră ? Ei ? Şi dacă printr-un calcul matematic vom afla asta, vom şti şi cîţi ani s-au inclus în acel gard uriaş. La asta mă gîndeam.

Rămăseseră toți cu gura căscată. Abia atunci observaseră că Goguță avea șireturile baschetilor bine legate, ținuta îngrijită și un aer mult mai matur decît îl știau ei. Și ca să-i înfunde de tot pe ceilalți, Goguță mai puse o întrebare de om matur la care tot el răspunse :

– Voi știți care este cel mai mare adevăr din lume ? Cel mai mare și mai copleșitor dintre toate, cel ce te înalță și te face să simți că totul merită viața și jertfa ?

– Ei, acum că e ora ta, spune tu, se dezumflă Titișor.

– Nu mă supăr, istoricule, pe ironia ta. Nu mă mai pot supăra pe nimic. Să-ți trăiești ISTORIA LA TINE ACASĂ ! Asta e ! Să o trăiești și să te contopești cu ea ! Am dreptate, unchiule Mihu ?

– Ai, Goguță ! Tu, voi toți aveți dreptate. Trăiți-vă istoria și mai cu seamă nu uitați nimic, niciodată. Iar eu, vă promit că, cu ocazia unei alte vacanțe, vă voi întregi tot ce încă voi nu cunoașteți. Și acum, în amintirea acestor zile mărețe petrecute împreună, să ascultăm tulnicele țării Lotrului sunînd în depărtări, sub orizontul acesta violet de atîta înserare.

Sfîrșit

Copertă și ilustrații de VALENTIN TĂNASE

Lector : ION MONAFU
Tehnoredactor : ELENA—DOINIȚA NANU

Bun de tipar : 7 martie 1988
Apărut 1988 Coli de tipar 5,75

Tiparul executat sub comanda nr. 3
la I. P. „Filaret" str. Fabrica de chibrituri
nr. 9—11. București
Republica Socialistă România

Lei 6